

Nicolae CANCEA
"A SAPTEA TREAPTĂ"

editie on-line www.cartesiarte.ro

CUPRINS

Un risipitor – de Gabriel Dimisianu 5

Roata (1968)

Alb	11
Altă cetate	12
Câte gânduri	13
Iar lucrurile	14
Umbre de cai	15
Către Esculap	17
Chimiță	18
Roata	20
I. Descoperisem roata	20
II. Oameni	20
III. Era târziu	21
IV. Priviți!	21
V. „Vedenii!“	22
VI. Și eu știam	22
VII. O! De-ar fi fost... ..	22
VIII. Dar păsări iuți	23
IX. Însăimântați, arcașii	23
X. Fugi, clipa mea	24
Răsfângere primară	25
De așezare	26

Țărm	27
Cântec	28
De nemurire	29
Trecere	30
Poate a fost altcineva	31
Moartea șarpelui	32
Torero	33
Hora cu strigături	34
Buruiană în amurg	37
Voce (I)	38
Cor (II)	39
Strigătul lui Saturn	40
Iarăși strigăt saturnian	41
Și iarăși strigăt	42
Voce (XI)	44

Întoarcerile (1970)

Întoarcerile	47
Strigă-mă	48
Caloian	49
Prea repetate	50
Mă poți iubi	51
Cum știu... ..	52
Trebuia	53
Cu umbra lor	54
Și pleci	55
Vorbe arunc	56
Zodiac	57
Amintire posibilă	58

Fie băiat...	59
Lamentația lui Făt-Frumos	60
Lamentația calului	61
Lamentația povestitorului bătrân	62
Motiv la un mit	63
Arheologie	64
Dacă	65
Trecut sunt prin panică	66
De ce?	67
Întâmpinare	68
Ritual	70
Și îl aud	73
Și nu voi fugi	74
Și dacă	76
Închipuire	77

În așternerea văilor (1974)

Rămas	83
Așteptare	84
Și mi-e teamă	85
Cântec de noapte	86
Prea mult al altora	87
Trec noaptea	88
Depart	89
Moment	91
Romantică	92
Ruga Anei	93
Diluviu	94
Întoarcere	95

Treptele	96
Stelele stau în stele	97
Înviere	98
Dar vine... ..	99
Și lasă-mă	100
Rând	101
Rugă	102
Vom dormi	104
Suspiciune	105
Nostalgică	106
Mai rămâne	108
Cad stelele vii	109
Târziu, acasă	110
Cântec pentru somn	112
Trecere	113
Se va desface	114
Noapte de toamnă	115
Neliniște	116
Poem cu deosebire	117
Prefacere	119
Romantică	120
După o noapte	121
Teamă	122

Poeme (1985)

Intru în mare palid și încet	125
Ca Arhimede	126
Singur pe țarm	127
Trei pescăruși taie în cer	128

Suntem plini de trecut și de stea	129
Uimirea că voi fi, urcând, chiar dealul	130
Mi-ar trebui o aspră muștrare	131
O repetiție să fac, doar atât	132
Mi-e teamă de moarte până la rușine	133
Când mi-e dor, cade o stea	134
Și cad, și nu se mai sfârșește	135
Era să vin cu florile acasă.....	136
A căzut o stea pe un lan de crini	137
Ea se cunoaște numai de la țarm	138
Taur și melc, de același tată.....	139
Pâclele	140
Mai mult decât credeam amândoi	142
Întoarceri, azi la voia ta	143
Cuvânt către alte cuvinte	144
Crește lemnul în crengile vii	145
Vântul să bată, s-arunce bătând	146
De atâta trecere prin trecere.....	147
Cum port răsufarea în somn și firea	148
Cerul să fie spart undeva.....	149
Ar trebui să nu te mai temi	150
Între fericire și nefericire	151
Viața e o șansă, nimeni nu știe.....	152
Tot încerc, tot cred uneori	153
În jurul unei stele mari.....	154
Legea atracției universale	155
Gravitația este marele grănicer.....	156
Câte nu le voi împlini azi	157
Foarte departe e marea.....	158
Pentru că nu mă pot aduna	159

Se stinge încet vara afară	160
Pentru că au fost văzute și ieri	161
Eu cer de la tine tot	162
Intrarea în vis și fuga din cuvânt	163
A venit, a venit toamna	164
Drumul a înflorit, neagră lealea	165

Păsări apocrife (1988)

Ochiul te dezbracă și te iubește singur	169
De unde știi că nu am ieșit chiar acum	170
Nu mă întreabă nimic	171
Vorbele ies cu taxiul în oraș	172
Tăcerea Sfinxului s-a demodat	174
Aceleași flori pe balcon	175
De o mare trecere	176
Și vom păzi un fir de iarbă	177
Hogea Nastratin, barcagiul	178
Și tu nu știi nimic	180
Materia s-a spart și curge	181
Mai întâi lucrurile mari	182
Acum, că a trecut antichitatea	183
Pe o frunză de Bacovia	184
Vreme de iarnă cu păsări necălătoare	185
Cineva îmi numără celulele	186
Toate coboară ușor	187
Înțelegi de ce nu-mi mai pasă	188
Pe o frunză de Bacovia (II)	189
Iradiații, arme și maladii bizare	190
Suflet legat de o umbră de rai	192

Pădurea e o sală	193
Ascuns în cabina	194
Dus ca între doi soldați	195
Dar eu sunt numai vagonul	196
Ca grâul din vârful movilelor	197
Străzile ieșeau din oraș amețite	198
Dacă ar înflori salcâmul	199
Ne vom iubi sau ne vom împăca?	200
Întâmplări liniștitoare	201
Ceață de noiembrie	202
Întru lumina curată din toate... ..	203
Stea din stea ne rupem	204
Ploaia, fluviul și mandolinele	205
Comentarii critice	207
<i>Existență și poezie</i> – de Dumitru Matală	237

editie on-line www.cartesiarte.ro

Extrase din volumul antologic

Poeme

1985

Intru în mare palid și încet

Intru în mare palid și încet,
aș putea muri de frica mării
dar mă înviază recele concret
de pe crucea caldă a spinării

Și mă înviază veșnicul balans
și mă înnoiește cu răcoare,
aș muri cu marea în extaz,
aș muri de-a pururea în mare...

Ca Arhimede

Aștept, tot desenând, desenând
cercuri de altădată,
aștept să-mi coboare în gând
o teoremă uitată,
un adevăr pierdut.

Te aștept desenându-te
pe pământ.

Singur pe țărm

Singur pe țărm,
fără nici un merit,
privind marea,
ascultând începuturile...

Și trupul care vrea altceva.

Mă bucur
că îl voi părăsi.

Trei pescăruși taie în cer

Către toate cuvintele un îndemn
întru păstrarea
și preaslăvirea tăcerii,
până se depune lin sarea
în apele mării,
până se pregătește să intre,
gol, sufletul meu în mare...

Trei pescăruși taie în cer
drumul stelelor căzătoare.

Suntem plini de trecut și de stea

Suntem plini de trecut și de stea,
ca un îneecat plin de mare,
nu se știe cine iarăși va pleca,
trecem prin această încercare...

Tu rămâi în urma mea plângând
eu rămân în urma celui care
mi-a trecut fulgerător prin gând
și-a plecat cu noaptea în spinare.

Uimirea că voi fi, urcând, chiar dealul

Uimirea că voi fi, urcând, chiar dealul
pe care-l urc, pe care-l trec,
uimirea că umblând sunt umblet,
că înecat voi fi înec.

Uimirea că devin uimire,
apă și foc și aer blând,
trăind viața unui mire
cu toate nunțile în gând.

Mi-ar trebui o aspră muștrare

Mi-ar trebui o aspră muștrare,
strig tare să mi se dea,
dar au plecat păsările călătoare,
va ninge în curând sau va ploua.

Nu se mai întoarce nimeni din drum,
strigătul se-nvechește, e acum desuet,
nepedepsit voi rămâne oricum,
nepedepsit și poet.

O repetiție să fac, doar atât

Încet, de mine uitat, în alte
reci stele privind-mă, să vin
cu trupul la țarm pentru scaldă
cea de pe urmă, sub cerul puțin.

Sfârșitul meu în mari valuri, în teama
care de copil mă prindea va fi
cum, acum, vechi soldat al mișcării,
nu-mi pot prea lesne închipui.

Dar trebuie, pentru Marea Singurătate,
o repetiție să fac, doar atât.

Cu aceste versuri neterminate,
mă duc să-l văd pe Hamlet duelând...

Mi-e teamă de moarte până la rușine

Mi-e teamă de moarte până la rușine,
mi-e teamă de ea,
de parc-aș omorî alt om în mine,
de parcă va fi chiar așa.

Noaptea în somn, când se bat în argint
punțile mele interioare,
întind mâna să-l prind,
să-i cer iertare:

Nu sunt vinovat că vei muri
prin moartea mea,
nu pot trăi veșnic, pleacă,
fugi în Egipt, sau la altcineva.

Dar el se învelește în roșul
sângelui meu mai departe,
el nu vrea să fugă,
i-e dor de moarte...

Când mi-e dor, cade o stea

Când mi-e sete,
se întâmplă ceva în chimie,
când mi-e dor,
cade o stea...

Aștept și în istorie
și în melancolie
să se întâmple ceva.

Și cad și nu se mai sfârșește

Și cad și nu se mai sfârșește
drumul căderii, orbul izvor,
nu mă atinge nici un înger,
cu nici o aripă, cu nici un dor.

Dar trebuie să duc ceva în cădere,
sufletul nu se lasă înfrânt,
sfâșii în pumni și în unghii cerul
și îl trag în pământ.

Era să vin cu florile acasă

Era să vin cu florile acasă
și casa mea era și nu era,
pierdusem drumul sării, către ea,
iluminat de clipa norocoasă

În care le găsisem înflorind.
Cui să le dărui? cărei visătoare
sau cărui visător nemaivenind
prin cumpenele roase de mișcare?

Era târziu, ca-ntr-un adânc de mare,
și a trecut un mort, o-nmormântare.

A căzut o stea pe-un lan de crini

Această curbură, acest sacru deal
care înflorește, care nu se trece,
rană pe un trup de plai natal,
e o catedrală de lumină rece

Și e o pornire-a formelor ce nu-s
azi îngăduite-alcătuirii mele,
deal dintr-un pământ supus
năvălirilor barbare cu durere.

Poate din păstrarea de multe vechimi
naște-un gând ascuns de răzvrătire.
A căzut o stea pe-un lan de crini,
trec în umbra dumneavoastră, fire...

Ea se cunoaște numai de la țărni

Ea se cunoaște numai de la țărni,
nu se vede marea din mare.
Mereu e nevoie de o mărginire,
de o eretică strămtorare.

Nici golul din gol nu se cunoaște
și nici floarea din flori.
Vine un cal și ne paște
aromitor.

Taur și melc, de-același tată

Frumoasele coarne cum cresc
melcului și taurului deodată,
însemn de neam înalt, diavolesc,
taur și melc, de-același tată...

Stau nopțile și privesc înspre toate
câte mai vin dintr-un trecut curat,
imagini vechi, blazoane înnoptate,
aici un corn, acolo celălalt.

Totul e năvălire și cumpănă iar,
duse în ordinea care ne ține,
ca o altă poveste, ca un alt pătrar
de mit și lume pironită-n mine.

Dar vai, frumoasele coarne cum cresc
melcului și taurului deodată,
însemn de neam înalt, diavolesc,
taur și melc, de-același tată...

Pâclele

Pâclele, apoi bariera cu ochii ei roșii.
Așteptam să țipe cineva:
o pasăre de noapte,
un duh al câmpiei...
Dar claxonau
mașinile mici.
Și din nou pâclele
și bariera cu ochii ei roșii.
Apoi trecerea, cu bucați mici de ziuă,
a trenului...
Nici un cuvânt despre moartea calului
între linii.
O, de-ar fi căzut acolo
tăiat de fiarele locomotivei...
Dar el a murit între linii,
noaptea, de bătrânețe.
Nici un cuvânt despre el,
deși s-ar fi putut spune
că venise la timp
și că doar trenul întârziase...
Și căruțașul,

prea tânărul țaran,
care nu se văicărea
fiindu-i jenă
de doamnele și domnișoarele
coborâte din mașinile mici.
Ce noroc pe el, la miezul nopții:
să vadă atâtea muiere tinere
de la oraș...
Și ochii barierei s-au făcut verzi
și se putea trece
care-ncotro...
Doar pâclele, pâclele reci
care-au intrat pe geamul deschis
al mașinii,
de-am mers încet,
ca după dricul
bătrânului cal.

Mai mult decât credeam amândoi

În eroare e cald și e lumină
din lumina stelelor căzătoare,
și toate păcatele cu vină și fără de vină
se strâng în eroare.

Eroarea se închide în sine
mai mult decât credeam amândoi.
Poate să intre oricine,
mai greu e să vii înapoi...

Tu să strigi tare la mine.

Întoarceri, azi la voia ta

Întoarceri, azi la voia ta,
mâine la gândul meu ascuns
în toate vorbele ce nu-s
vândute încă pe ceva.

Frumoasă libertate a mea
de-a fi cu tine așteptând
corăbiile dintr-un gând
ce vor veni și m-or fura.

Învinge-mă, și nu mă da.

Cuvânt către alte cuvinte

Cuvânt către alte cuvinte,
atâta sunt,
începe măsurătoarea
palmelor în vânt.

Începe intrarea-n tăcere
a mișcărilor toate,
obosit e piciorul
dealului în departe.

Aud numai apa trecând
peste pietrele albe din gând.

Crește lemnul în crengile vii

Numai pentru atâta să fii,
pentru o imensă tăcere?...
Crește lemnul în crengile vii,
înlemnind o-nviere

Mai întâi sămânță, apoi lemn,
mișcare dusă înspre nemișcare.
Am să rămân toată noaptea
de veghe și de întrebare.

Vântul să bată, s-arunce bățând

Vântul să bată, s-arunce bățând
nordul spre sud, să nu știm
pe care mare călătorim
și până când

Și eu în tăcere să-ți spun
tot ce-am să strig, ce-am să fac
atunci când matrozii corăbiei
mă vor lega de catarg...

Tăcut să-i aștept să mă lege
cu ștreanguri, cu funii de rând,
și nici un matroz să nu vină,
o noapte, un secol, nicipând.

De atâta trecere prin trecere

De atâta trecere prin trecere,
de atâta rezeziune,
nici nu vom mai pleca,
nici nu vom mai rămâne.

Ci ne vom învârti într-un cerc,
după modele astrale,
tu, în pupilele mele,
eu, în pupilele tale.

Vom trăi în privire
unde e soare mereu
și unde mulge lumina
caprele lui Dumnezeu.

Cum port răsuflarea în somn și firea

Nu-ți mai știu vorbele, glasul plătând
dar te aud cum tresari în zidire,
nu e nici vântul, nici luna bătând,
e respirația ta, amintire...

Neștiutor te-am purtat și firesc,
cum port răsuflarea în somn și firea...
M-au trezit cocoșii să te deslușesc,
Ană, și să nărui mănăstirea.

Cerul să fie spart undeva

Vine lebăda vie și tace,
vine lebăda moartă cântând,
poate de prea mult albastru,
poate de galben prea mult...

Totuși cerul să-l spargi undeva,
cât să existe măcar o poartă
prin care ușor vor zbura
lebăda vie cu lebăda moartă.

Mai pune alb și puțin verde crud,
întinde lumina și umbrele toate...
vreau să aud, vreau mult să aud
cum trece culoarea prin moarte.

Ar trebui să nu te mai temi

Ar trebui să nu te mai temi,
viața-i ca marea, o apă,
numai norii întunecați, norii negri
fac ploile să înceapă...

Cât e cerul senin și frumos,
seceta poate să vină,
ieri am fost răvășit
de prea multă lumină.

Ar trebui să nu te mai temi,
viața ca marea vine și este, –
lângă oul care s-a spart –
pasărea care-l privește...

Între fericire și nefericire

Între fericire și nefericire,
fericirea e mult mai aproape,
dacă atât de ușor pot iubi
stele în cer și în ape,

Pot să mă înseninez din senin
precum înaltul din prea departe,
o stea pe drumul robilor mai puțin,
o strig, și ea cade

Viața-i o șansă, nimeni nu știe

Viața-i o șansă, nimeni nu știe
câtă iubire s-a risipit
să-nceapă lumea și să răsară
zâmbetul nostru, uneori obosit.

Mai căutăm prin milenii primare
un oarecare răspuns,
dar numai iubirea e uluitoare
pentru că e îndeajuns...

Tot încerc, tot cred uneori

Luna proscrisă în singurătate
nu-mi spune mai mult,
dar nu pentru mine stă luna în singurătate...

Tot încerc, tot cred uneori
că aş putea ispiti
un copac, un râu, o turmă de nori

Şi nu las lucrurile în lucruri,
învăluite în tăcerea lor...

Om fără noimă,
şi iscoditor.

În jurul unei stele mari

În jurul unei stele mari
pe care o vedeam departe,
cum trebuie să vezi din moarte
coroana unor arbori seculari,

În jurul stelei, alte stele,
mereu se-adaugă ceva,
în cer, singurătății mele:
un nor, un fulger, câte-o stea...

Legea atracției universale

Legea atracției universale
am s-o învăț pururea în pământ,
între multe și străvechi minerale,
câte mă vor atrage pe rând ...

Până atunci țintesc cerul
cu o privire care îl vrea,
înalt ușor fruntea, întind încet mâinile,
fac să cadă o stea.

Gravitația este marele grănicer

Gravitația este marele grănicer,
ochiul cel veșnic privitor spre Pământ,
să nu fugă în cer
cele ce nu-s lângă cele ce sunt

Iată o lege care mă apără bine,
spun sufletului dornic de zbor...
Vreau să i se facă rușine,
și el se face un nor.

Câte nu le voi împlini azi

Câte nu le voi împlini azi,
le voi împlini mâine,
multe rămân pentru altă dată.

ca moartea mea...

ca viața.

Foarte departe e marea...

O goană goală, o încercare,
cum sunt atâtea alte încercări...
întreg numai sufletul va rămâne,
să strige pe mări.

Dar eu nu știu bine să cred,
mi-e lipsă patima îngăduinții
și crinul acela violet
pe care îl țin în cuget părinții.

Eu vreau să câștig, oricât ar fi
de goală goana sau încercarea,
și bat măsluitele zaruri,
și foarte departe e marea...

Pentru că nu mă pot aduna

Pentru că nu mă pot aduna
din zarva prea multor culori,
mereu cu gândul la altceva,
trăiesc un fel de viitor.

Știu tot ce s-a spus despre armonie
despre frumos și despre urât,
aștept să învie
Homer. Și atât.

Se stinge încet vara afară

Se stinge încet vara afară
și e o criză de verde și de întâmplări,
un nor s-a așezat de aseară
peste colțul blocului și peste scări.

Nu mai poate să urce nimeni la mine,
și nici eu nu voi îndrăzni să cobor,
azi aș fi vrut să merg mai departe,
dar mă uit la nor.

Pentru că au fost văzute și ieri

Pentru că au fost văzute și ieri,
pentru că nu pot fi date jos,
nu mai are nimeni păreri
despre chipul stelelor, luminos

E bun sau e rău numai ce este,
aproape de mâinile mele-n lucrare,
cerul nu mi se prea potrivește,
departele nu îl am, nu mă are.

Eu cer de la tine tot

Eu cer de la tine tot ce mi-ai promis,
îmi spune sufletul,
„mai știi ce-ai promis?”
Și eu mă uit în cer și nu văd
decât o pasăre,
ori un nor,
ori numai cerul...
Și îmi închipui că în viață sunt multe
întrebări intrate pe furiș,
din alte părți.
dintr-un cal troian, mă gândesc...
Dacă, nu cumva,
calul troian
este chiar sufletul...

Intrarea-n vis și fuga din cuvânt

Scena e goală, nici măcar un scaun,
doar textul piesei, răsfoit de vânt...
Calmă credință, calmă îndoială,
intrarea-n vis și fuga din cuvânt

Numai trei replici netrecute-n pagini,
jucate-n somn, uitate-a doua zi...
Și tot mai pregătesc acest spectacol
la care nimeni nu va mai veni.

A venit, a venit toamna

Și clipa va muri sau îi vor crește
aripi ca la cocori,
a venit, a venit toamna
și e frig pe sub nori

Și trece Nichita spunând
versuri despre frunze și ram,
le spune încet și în gând
pentru că n-a înviat, cum credeam.

Drumul a înflorit, neagră lălea

Drumul a înflorit, neagră lălea,
pe eleganta și ultima treaptă,
bătută în aur de stea,
să fie calmă și dreaptă.

Aduceți apă și untdelemn,
aduceți-mi tot ce se cere,
urcat sunt pe-o scară înaltă de lemn,
și v-am promis o cădere.

Păsări apocrife

1988

Ochiul te dezbracă și te iubește singur

Bate un vânt aspru prin intimitate,
ce era de ascuns nu se mai ascunde,
iubirea e un spor de greutate,
se descriu organele cu amănunte

Cuvântul trece peste fire tăios,
ca o coasă prin ierburi firave și rare,
ochiul te dezbracă și te iubește singur,
tu ai pe sâni o pată de culoare....

De unde știi că nu am ieșit chiar acum

De unde știi că nu am ieșit chiar acum
dintr-un spital de urgență?
de unde știi că nu am ieșit chiar azi
dintr-o carantină de provincie?

ți-aș spune, cu sufletul la gură, că te iubesc
dar mai înainte îți spun
că am nevoie de ajutor

sunt singur
și rătăcit
și aiurea...
sunt plumbul, cât a mai rămas,
după Bacovia

Nu mă întreabă nimic

Nu mă întreabă nimic, nu o interesează nimeni,
se aruncă de-a dreptul pe genunchii mei,
Doamne, ce libertate, ce simplitate, Doamne,
ce naturale sunt ființele tale, Dumnezeule,

ea se leagănă ușor și mă leagănă și pe mine,
ea se dezvoltă ușor și mă dezvoltă și pe mine,
parcă am sărit de pe un mare pod
într-un râu fierbinte
parcă m-a trecut un iepure șchiop, un bursuc,
o vulpe, ursul de la Miercurea Ciuc,

ea este iscoada minunilor,
ea vine și mă face să fiu,
ea se dezvoltă tot timpul,

nu mă întreabă nimic, nu o interesează nimeni,
se ridică de-a dreptul de pe genunchii mei
și dispăre dansând...

Vorbele ies cu taxiul în oraș

Infiriera se grăbește, e în întârziere, are copii
și trece cu un bandaj peste mai multe răni deodată
acoperind și părțile nevătămate, zdravene
teritoriile mele de rezistență...

puțin câte puțin am devenit un sarcofag moale,
o mumie albă care mai respiră,
și nu mai știu singur,
singur nu mai știu
cât de îngropat sunt în nenorocire...

vin vizitatorii intimi și se înspăimântă,
vin alți vizitatori și se înspăimântă,
vin doctorii și ridică din umeri,
vorbele ies cu taxiul în oraș,
starea mea actuală e gravă!

se comentează în stradă, în cofetării, în laboratoare
în apartamentul iubitei unde
de o săptămână se iau măsuri preventive:
speranțele puse în mine

vor fi puse în altul...
suspiciunile legate de mine
vor fi legate de altul,
cu un bandaj lung, foarte lung
și de aceeași infirmieră care se grăbește,
e în întârziere, are copii.

Tăcerea Sfinxului s-a demodat

Pentru că nu am ajuns niciodată
unde nu am știut cum să bat,
tăcerea Sfinxului s-a demodat,
la Ierusalim toate casele sunt de piatră...

Religii, filosofii și istorii, idealul se plimbă
prin grădini suspendate, prin grădini mai de rând,
am rămas cu semințele în gând
și cu floarea pe limbă

Pentru că am trecut simplu prin viață,
pentru că am căzut simplu de multe ori
o țigancă vine devreme în piață
și vinde flori, vinde flori...

Aceleași flori pe balcon

Aceleași flori pe balcon, roșii și galbene,
ziua nu întâlnește altceva,
în cutioarele tale cu vopsele pentru ochi
sunt toate culorile păunilor tineri,

bine că plouă de trei săptămâni,
cerul bălțește, se simte rău, varsă,
precum romanii noștri care
nici n-au rămas, nici n-au plecat,

lumea e un stol de însurători, un stol de măritișuri,
mai degrabă tu m-ai luat
deși acum nu mai recunoști,
bine că plouă de trei săptămâni,
voi sta cumișel în cearcafuri,
voi căuta în mine aurul care ți-a luat ochii,
ți-a furat gândurile,
ți-a creat închipuiri de tot felul,
visuri mari și mici, apropiate și depărtate,
credibile până la un anumit punct.

De o mare trecere

Pentru asta renunț la numele meu:
de o mare trecere toți avem nevoie!
renunț la trupul meu albastru,
și la corabia ta, Noe.

Noaptea mă visez gol într-un dispensar,
vin felcerițele cu unghii roșii...
mă voi duce ușor să dispar,
ies autocarele și cântă cocoșii.

Trimite-mă, Doamne, numai după moarte,
după iepurele șchiop, după fratele meu
demult îmi lipsește o parte,
mă uit, mă privesc, îmi stă rău.

Și vom păzi un fir de iarbă

Când nu se mai văd nodurile, nici lucrătura
cu micile abateri și fantezii,
vino, să ne taie natura
bilete pentru emoții mai vii.

Și vom păzi un fir de iarbă toată ziua,
furnici numărând și albine numărând,
mii de gândăcii, câte cască gura
în dumnezeul lor crezând

E o puzderie de forme și mișcări,
mai multe lumi, care nu se știu
dar e liniște până seara târziu,
nu se aud nici imnuri nici ocări,

nici trenurile care ies din gări....

Hogea Nastratin, barcagiul

Hogea Nastratin, barcagiul,
intră în oraș obosit, la un semn,
se opresc taximetrele, și tramvaiele și femeile,
când trece el strada în papucii de lemn

Din gură în gură zvonul se duce,
se închid frizeriile, măcelăriile mai târziu,
„doar n-a coborât ca ăla din cruce,
mai dați-l în colo de barcagiu...”

Înjurăturile au rostul lor, dar se știe
că Hogea poate să moară când vrea;
se bagă cu gâtul sub brici, sub secure,
fără să-l vezi! pușlama...

Ne bagă în bucluc și în pușcărie,
nenorocitul ăsta de strigoi!
Doamne, ferește-ne, scapă-ne, Sfântă Marie!
el moare să râdă de noi...

Hogea Nastratin barcagiul,
intră în oraș obosit, la un semn,
se opresc taximetrele, și tramvaiele și femeile,
când trece el strada în papucii de lemn.

Și tu nu știi nimic

Viața e un drum pe care nu-l vezi,
printre copaci și tufișuri și ierburi înalte,
decât puțin în preajmă, furat
de o pasăre care cântă sau de un miel
care te privește, te privește cu o dragoste umilă,
cu rugămintă, cu disperare,
și tu nu știi nimic, nu înțelegi nimic,
te chinui în somn noaptea
visând un miel alb care te privește,
care te privește de la începutul lumii...
și te uimești trezindu-te:

Doamne, de când așteaptă mielul acesta!
de când așteaptă mielul acesta, Doamne!
și nu l-am văzut!

Materia s-a spart și curge

Prea multă risipă de forme,
zilnic să le pipăi, să le respiri,
materia s-a spart și curge
prin oasele fugarelor alcătuirii

Sunt prea mult trup, prea mult trup,
am fost văzut din corturi depărtate,
va trebui din nou să mă ascund
în spori, în bacterii, în moarte.

Mai întâi lucrurile mari

Îndemn apele curgătoare să curgă,
semnez pașapoarte păsărilor care vor să plece,
sunt obosit,

să nu-i spui mamei tale, ca de obicei...

mai întâi lucrurile mari trebuie să funcționeze,
ceea ce este legat de soarta lumii direct,
nemijlocit, înțelegi?

vine toamna și trebuie să strig frunzelor
să cadă
nu mai sporovăi aici și acolo că eu
am inventat... ce-am inventat?

eu care vin târziu și frânt acasă
și sting repede lampa...

Acum, că a trecut antichitatea

Pe masă trei cuțite mici de alpaca
și fructiera cu merele domnești...
oricând poate să vină el de undeva
să-ți spună că nu știi să vezi și să gândești...

Eu trebuie să am însă răbdare
până se prăjește pâinea în bucătărie,
Zenon a fost un filosof de mirare
pe când Pitagora știa geometrie

Oricum, amândoi dorm într-un fișier,
acum, că a trecut antichitatea, ce ne mai pasă...
De câte ori scot untul din frigider
se face puțină răcoare în casă.

Pe o frunză de Bacovia

Nimic nu se mai limpezește bine,
de săptămâni cerul stă înnorat,
la ștrand apa-i bolnavă în bazine,
m-am dus acasă, n-am mai înotat

Și mă gândeam că trebuie să vină
căruța toamnei cu roți mari de noroi,
la casa de cultură mai era lumină,
se pare c-au adus trei discuri noi...

Noaptea e frig, tot mai frig, vreme rea
piscicile au un aer suspect,
numai filme bune la cinema,
dacă veneai și tu era corect.

Vreme de iarnă, cu păsări necălătoare

Vreme de iarnă, cu păsări necălătoare,
cu avioane numai pentru câmp,
mici zboruri până la oraș, totuși,
întâmplări mărginașe
ca în romanța cu aviatorul
care creștea un câine în aripă...

vreme de iarnă, cu acomodări forțate
la vinul cel nou,
un cântec pentru intrarea lui în sângele nostru,
un cântec pentru zăpadă și vin,
pentru albul care se așterne
și roșul care curge,
un cântec pentru aviatorul
care creștea un câine în aripă...

un cântec în care să poți greși de minune
și să greșești,
stingând în rai luminile
una câte una

Cineva îmi numără celulele

Azi mi-am văzut într-un ciob imaginea spartă,
mirată,
nu mai sunt tânăr și iute navigator,
cineva îmi numără celulele vii, vrea să dea o erată,
colindă laboratoarele și policlinicile de sector

Presimt că am să dispar, dorm îngerii mei de pază,
voi trece o vreme prin iad, prin garsonierele mici,
cineva îmi numără celulele vii, cineva se
documentează
și strigă din călcâiul meu vulnerabil: trageți aici!
trageți aici!

Toate coboară ușor

Toate coboară ușor întru nimic,
mai întâi uit lucrurile cum le cheamă...
închid ochii: lumea e o pată de alb
în care cromozomii se destramă

Trebuie că am ajuns unde spuneai,
sau sunt foarte aproape,
la Marea Moartă te strigam pe nume
și călcam peste ape!

Mâine aş putea să trec dincolo,
sunt din ce în ce mai unduitor,
zilnic moare o pasăre, o întâmplare,
cortina cade simplu peste decor.

Înțelegi de ce nu-mi mai pasă

Când ne-am cunoscut noi,
în taxiul pe care l-am plătit amândoi,
acum câteva luni și ceva,
apăruseră pepenii galbeni –
și nu mai sunt,
apăruseră pachetelele de alviță și de nuga
și nu mai sunt,
ceea ce înseamnă că unele lucruri dispar,
intră treptat în pământ,
se duce treptat vremea lor...
înțelegi de ce sunt atât de risipitor?
înțelegi de ce nu-mi mai pasă
că pierd zile-ntregi prin oraș căutând, ascultând...

amândoi suntem oameni de rând,
ce o să facem singuri acasă?

Pe o frunză de Bacovia (II)

Cămașa de luni și haina și iară
ne îmbrăcăm, iubito, plutind
prin camera închisă de aseară,
să nu ne afle Dumnezeu dormind

Ah, mâinile numai spre mâneci se întind,
o răstignire pururea ușoară...
și cântă cocoșii a treia oară,
ies din depou tramvaie de argint.

Iradiații, arme și maladii bizare

Iradiații, arme și maladii bizare,
secolul nostru prea aspru și prea visceral,
fug medicii la cursuri de specializare,
iubirea stă-n concediu medical

Prea multe drumuri par prăpăstioase
și nu putem trăi numai așa...
în găzării, la ștrand, la capătul lui șase
se întocmesc rețete ca să le poți lua

Se recomandă aburi fierbinți de mânâtarcă
din care să scoți capul transpirând,
ca măcelarul care ascunde mușchii,
ca îngerul pe care-l prinzi fumând

Se recomandă ceaiuri, înotul în bazine,
și cum spuneai chiar tu, frumoasă Lili,
mai multă stăpânire cum peste tot în lume
și-n parcuri se răresc, din mers, civilii

Iradații, arme și maladii bizare,
secolul nostru prea aspru și prea visceral,
fug medicii la cursuri de specializare,
iubirea stă-n concediu medical.

Suflet legat de o umbră de rai

Se întunecă în plină zi,
fulgere desfac cerul, l-au desfăcut,
ar mai fi de spus, ce ar mai fi?
bat tunetele de anul trecut

Furtuna asta o așteptam mereu
iată întoarcerea vremii, repetarea ei,
trecem printr-o forfotă de noutate
numai în imagini și-n idei

Suflete legat de o umbră de rai,
se întunecă, fiarele ies la răscruci,
priveliștea asta trebuie trecută dincolo,
dar cum să o strângi...

Se întunecă în plină zi,
fulgere desfac cerul, l-au desfăcut,
ar mai fi de spus, ce ar mai fi?
bat tunetele de anul trecut.

Pădurea e o sală

Ca un acordeon stă întins viermele sfânt
între preasfintele gheare,
pasărea mănâncă, ciugulește mărunț
inele delicate și moi de târâtoare

Pasărea mănâncă și tainic ia lecții
pe această armonică vie și blajină,
pădurea e o sală străveche de disecții
unde se face muzică și medicină

Se amestecă multe pohtiri și întâmplări ciudate
până se naște în pasăre un cântec mare,
viermele e mâncat pentru că duhnește a moarte,
cred că vii și tu la serbare.

Ascuns în cabina

Pe căpitan nu-l vedem, poate-o fi
ascuns în cabina cu obloanele gri

în rugăciuni și cântec ușor,
cei vii îi îngroapă pe morți în vapor

plutim ca eunucii rebeli și nu mai știm
dac-am trecut Bosforul, de mii de ani plutim

și morții se strâng, nu-i putem lepăda
trebuie să fie un port undeva.

Dus ca între doi soldați

Dus ca între doi soldați, sunt umilul
tălmaci în războaiele demult declarate,
între religii, filosofii și istorii,
între orgoliu și moarte

Sunt răbdat și în taină urât
de o parte și de cealaltă parte

Dar sunt singurul care trec
dintr-o voie în alta,
peste șanțuri adânci,
peste sârme ghimpate

Și sunt singurul care spun
că se poate,
se poate.

Dar eu sunt numai vagonul

Sufletul vrea de la mine tot,
cere un ochi mâinilor,
cere o mână cuvântului,
el este veșnic nepotrivit unde este,
de parcă aş fi vinovat că îl am, că îl port
pe unde n-are ce căuta el...

dar eu sunt numai vagonul de marfă
în care se zbate un miel.

Ca grâul din vârful movilelor

Grâul, seara au fost strânse vineri și sâmbătă,
au rămas numai șoarecii de câmp,
gălbejiți, cu burțile supte,
ies noaptea din găuri,
se cațără pe mușuroaietele de pământ
și privesc luna de astă-vară...
și luna de astă-vară
se ascunde în norii de anul trecut,
totul alunecă, alunecă înapoi,
ca grâul din vârful movilelor de grâu,
ca seara din vârful movilelor de seară,
pe care ei le mai visează și acum,
privind flămânzi cum luna de astă-vară
intră în norii de anul trecut,

apoi se întorc deciși în pământ.

Străzile ieșeau din oraș amețite

Adolescență, albe ninsori și câini fără zgardă,
mulți camionagii, golașele tramvaie,
curajul mi-l lucram în bătaii cu zăpadă,
numai barba-mi creștea în oglinda din baie

Singurul lucru de care mă temeam:
că strigă tata să-mi curăț bocancii...
labe murdare urca sus pe geam
câinele, când se scuturau munții Vrancei

În cartierul demobilizaților creșteau baluri și nunți,
trei lei intrarea la orice bal,
fete cu tocure înalte se nășteau seara prin curți,
aveau iubiți în port și la naval

Numai dom Voicu răsărea din beții multpreasfinte,
aburi de drojdie se înălțau sinceri la cer,
străzile ieșeau din oraș amețite,
toată noaptea plângea madam Voicu
peste cartier....

Dacă ar înflori salcâmul

Dacă ar înflori salcâmul o singură dată
și apoi salcâmul s-ar usca,
dulapul, farfuriile, viața imediată,
iubito, nu le-aș mai răbda

Și aș fi plecat de nebun și demult
tot înspre nord, cale rece și lungă,
pirat pe o corabie nibelungă,
slăvit de cețuri și de zei temut

Iubito, și de tine m-aș lepăda
râvnind femeile altora, clipa destrăbălată,
și n-aș mai rupe bilete la cinema
dacă ar înflori salcâmul o singură dată...

Ne vom iubi sau ne vom împăca?

Sângele nostru cine îl mai știe,
stelele, nopțile, șerpuitul șirag,
bate un ceas de viață târzie,
culcă-te, bea ceva, am și vin și coniac

și flori roșii și este iar seară,
ne vom iubi sau ne vom împăca?
adu-ți aminte că ai fost fecioară,
hai, rușinează-te de carnea mea.

Întâmplări liniștitoare

Întâmplări liniștitoare vin iar,
simt respirația liberă și loială,
se primenește trupul și dispar
sentințele cenușii, sâmburii de oboseală.

Mă stăpânesc acum mușchii înfiorând
șerpi lungi pe coapse, devine roată
orice șuviță de gând,
parcă n-am fost trist niciodată.

Trebuie să fug zilnic și mult,
să mă confisc din timp prin alergare,
am uitat că de-un veac mi-e urât,
alerg prin Herăstrău și prind culoare.

Ceață de noiembrie

Ceață de noiembrie, toate se vor întoarce
în cămările caldului minereu,
într-un ochi de leoaică stă moartea,
într-un ochi de albastru sunt eu

Miracolul împreunării mă tot urmărește,
gândurile cărnii își fac drum,
batjocorească-mă cerul sau iarba,
amant al morții voi fi oricum

Dar ceața se ridică, ce joc straniu
îmi dogorește fruntea acum, și e semn
că am fost cândva demult, uraniu,
stronțiu, heliu, untdelemn...

Întru lumina curată din toate

Viața după viață, binele după bine
întru lumina curată din toate...
dar mi-e rușine, Doamne, mi-e rușine
că vreau să sporesc după moarte.

O viață de schimb, pentru când o să piară
trupul meu în grea încăierare,
ucis ca între fiare, voi fi ca o fiară
trecută într-o altă pădure mai mare

Nimic nu mai e sfânt, orgoliul mă fură,
să fie vreau binele pururea și egal:
natură prin natură în natură...
un deal curgea în vale spre alt deal.

Stea din stea ne rupem

Tot mai mult ca la o vreme primară,
mă gândesc la părinții mei,
stea din stea ne rupem și ne depărtăm,
după legile prezise de mari arhierei

Ce-și mai amintește puiul de pasăre despre oul
din care ca un demon firav a ieșit...
zborul îl înalță, întinderea îl pierde,
un corb îl rătăcește cumplit

Pentru că viața se petrece mereu în afară,
sentimentele sunt puține, scurte intemperii,
mă gândesc la părinți ca la o vreme primară,
împinsă de istorii în alte geografii...

Și scriu orgolioase imagini și povești
despre tine, mamă, care abia mai ești...

Ploaia, fluviul și mandolinele

Auzeam un cântec pe o terasă,
pe un fel de terasă, într-o barcă, la Dunăre,
într-o barcă acoperită ca o terasă de dans,
pânza de corabie, viu colorată,
roșie, galbenă, verde,
și mandolinele,
ploaia, fluviul și mandolinele...
un cântec, de altfel, foarte trist,
când tremura în vânt pânza aceea,
culcată și tânguitoare,
ca steagul unui regat cotropit,
mie arătându-se,
prinț moștenitor în bejenie,
să nu uit, să nu iert,

să nu mai trăiesc liniștit
niciodată.

COMENTARIILE CRITICE

NICHITA STĂNESCU: *Planetă*

Există o poezie tinerească, suavă și puternică în același timp, o poezie a circuitelor electrice și cristaline totodată. În ploaia de măști grave sau groțești căzute asupra versurilor celor mai tineri lirici, iată un poet care-și ridică versurile nemachiate, în lumina pură a ochiului cititor, fără prejudecăți. *Roata* lui Nicolae Oancea figurează sentimentele cele mai generale, dar și cele mai sigure, sentimentele-roți care au de axă bunul-simț și îndreptățirea tinereții sensibile și neafectate.

Mă bucur de apariția cărții de debut a lui Nicolae Oancea cum te bucuri de o dimineață senină, în care arborii sunt chiar arbori, frunzele chiar frunze, aerul chiar aer, în care străzile curate se acoperă de mișcările vitale ale luminii, în care steaua este înghițită de pasăre, cum spune el – și de ce? – pentru că pasărea e mai aproape de ochi decât stelele, poate fi înghițită de ochi... ochiul de orbită și orbita de către facies, straniul nostru facies de oameni vii.

Orice desfășurare de caracter (epică a sentimentelor, poate) atrage la sine muzica și, în special, forma ei primordială – ritmul. Cu poeziile colegului meu lipite de hârtiile pe care le țin dactilografiate în față, optez pentru *Hora cu strigături* (antologică), alegând din ea ritmul ei inefabil, ritmul ei asincronic și repezit, al celor care pe străzile din zori, curate ca lacrima, aleargă către un țel nobil, iar tălpile lor sunt un ochi, un ochi al alegării privind în jos, în profundul pământului. (...)

Debutul lui Nicolae Oancea este dedicat sentimentelor alese, pure, proaspete. Îl salut deschis.

(Text apărut pe clapetele volumului *Roata*, 1968)

DUMITRU MICU: *Jubilație în fața ordinii cosmice*

Nicolae Oancea procedează la încifrări dintre cele mai dificile, însă hieroglifele sale figurează o stare mai curând euforică, o jubilație în fața ordinii cosmice. *Roata*, simbolul central, rezumă tocmai această ordine. Orbita e o roată. Pântecul arcuit al femeii închipuie roata. Roată e șarpele încolăcit. Roate – planetele. Totul e rotire, totul participă la ritmul existențial. Contemplația universalei rotiri generează uimire extatică: „Priviți! aceasta-i roata: o inimă de cerb/ înjunghiat azi-noapte de-un fir de iarbă neagră;/ cald, clopotele lumii, când bat, o risipesc/ și sângele i-l toarce un corb când o aleargă// Ea trece fără umbră prin goluri mari de cer/ și vremea, scursă-n urmă, și-o zvârle înainte/ rostogolind pe cale de azi un drum de ieri/ într-o aceeași curgere fierbinte.“ (...)

Ce încântă în volumul lui Nicolae Oancea e îndeosebi iscusința de a stiliza. Oricâtă meditație ar fi insinuată în diverse poeme, autorul *Roții* aparține, am impresia, mai mult categoriei caligrafilor decât aceleia a meditativilor vizionari. Piesele cele mai bune sunt, în tot cazul, acelea în care elementele de folclor magic sunt restituite, cu un remarcabil simț al cuvântului, în stilizări personale. Nichita Stănescu, care „salută deschis“, în „Planeta“ lipită de marginile copertii, debutul colegului mai tânăr, optează pentru *Hora cu strigături*, bucată într-adevăr foarte frumoasă. Dar nici *Umbre de cai* nu e mai prejos. (...)

Poezia ludică își are în Nicolae Oancea un nou exponent.

(„România literară“, septembrie 1968)

PAUL GEORGESCU: *Un epos fabulos și enigmatic*

Bivalent sau bipolarizat este și lirismul lui Nicolae Oancea. Sunt în volumul său poeme apocaliptice, dar nu strigate cu frenezie vaticinară, ci șoptite, murmurate aproape fără sunet, poetul urmărind atent, înregistrând și comunicând neutru o atrocitate

viziune interioară – moartea lucrurilor: „Pasăre fără cuib, ca într-un vag dezastru/ pe unde țara arborilor ar fi ars,/ privirea mea se rătăcește albă-n golul/ care la moartea lucrurilor a rămas.“ (*Câte gânduri*). Golul, amintirile uscate „ca pleoapele bătrânelor, de timp“, pietrele, „simboluri ale sterilității“ și „lucrurile în sine“, schelete ale lucrurilor pierite – iată pustiul rămas după enigmaticul dezastru. Același spațiu sterp, aceleași simboluri ale sterilității, pietrele, aceeași întindere în care zace vremea ucisă și lucrurile pierite – și în poemul *Iar lucrurile*. (...) Ciclul care numește și cartea, *Roata*, cuprinde un epos fabulos și enigmatic, mai exact o epică parabolică și fantastică, al cărei sens strict rămâne adânc. Sunt sugerate o multitudine de semnificații, atât parabolei propriu-zise cât și simbolurilor folosite – spre exemplu roata ca simbol al devenirii ciclice și neîntrerupte, sau al formei perfecte, închise în sine, imagine a soarelui etc. Dar frumusețea acestei parabole enigmatice constă în însăși multiplicitatea ei. Ea nu trebuie dezlegată, ci trebuie să ne lăsăm tulburați de ceea ce este încifrat în viziunile ei. Nicolae Oancea are o deosebită posibilitate de a crea viziuni criptic expresive, de a propune unice enigme, sugestive și chemând ecouri.

(„Informația Bucureștiului“, 8 august 1968)

NICOLAE BALTAG: *Un debut – o excepție*

Universul preferat al revelațiilor este, pentru Nicolae Oancea, cel dominat de formele sferice. De aici, senzația de rostogolire, alternanță de căderi și elevații. Conturul ademenitor al mărului, mai rigid, precum și acela de perpetuă labilitate, sesizabil doar când „în goluri șerpui se-ncolăcesc și mor/ visând cum înconjoară grădini cu trupul lor“ constituie preludii, imperfecte sau nestatornice, la rotundul ferm al roții, simbol coagulând lumi mai evolute, agent purtător de progres (...) Prima

carte de versuri a lui Nicolae Oancea îmi apare ca o excepție și ca un act de inconformism. Excepție – în raport cu nivelul general al debuturilor, și inconformism – față de acei debutanți pentru care platitudinea strident-pretențioasă constituie o modă fascinantă.

(„Scânteia tineretului“, 28 septembrie 1968)

MAGDA URSACHE: *Vremea nașterii miturilor*

Sensibilitatea autorului nu se oprește niciodată doar la aspectele pitorești ale lucrurilor, fără să le angajeze esențele în ecuații filosofice de cea mai acută chemare. Roata are de aceea sens originar și de distribuire de vieți, în a cărei fatală și necesară rotire își găsesc împlinirea toate fețele universului. Poetul se întoarce către vremuri străvechi, din primele zile ale creației, când Gea fertiliza vedenii, mituri, umbre aducătoare de neliniști și păsări ciudate. Dar poezia nu se încarcă totuși cu povara intelectualismului, ci mai curând cu emoția tulburată a acelor primitivi neconsemnați de istorie, doar de memoria pământului și a lucrurilor. Este vremea nașterii miturilor, ar spune Lucian Blaga, iar dacă momentul prezintă asemănări cu contemporaneitatea noastră sau cu toate timpurile, ceea ce ar dovedi că istoria artei este o acumulare de mituri, cu atât mai bine. (...) La acest pas al lucrurilor autorul își permite și dezvoltări alegorice, ca unul care și-a descoperit domeniul propriu de expresie, combinând cu ingenuitate elementele constitutive. Căci viețuitoarele, neliniștite de primul fenomen cosmic observabil pe scara umană („cu Soarele ne-ai înșelat“), au pus mâna pe sulite și au intrat în veritabil echivoc istoric și artistic, adică s-au transformat în vânători, ca să-și apere existența, dar fără să-și dea seama că săgețile s-au schimbat în spițele roții – și astfel s-au născut istoria și poezia.

(„Cronica“, 23 noiembrie 1968)

TRAIAN REU: *Căutarea purificării*

Pornit la drum cu un sincer zâmbet fluturat în colțul buzelor, afișându-și spontan, cu un timbru distinct, trăirile (*Umbre de cai, Chimiță, Hora cu strigături*), Nicolae Oancea izbutește să ne convingă – în pofida „galopului însingurat“ – că de fapt vibrează intens în fața unor adevăruri grave ce se vor rostite. Intențiile poetului se conturează într-o logică voit dispartă, cu irizări disimulate. Ciclul final al volumului, *Steaua înghițită de pasăre*, cu întrepătrunderea armonioasă a vocilor în cor și cu strigătele aruncate peste granițele liniștii, creează o autentică atmosferă de bună poezie. (...) Definitorie pentru profilul poetului mi se pare prima strofă din „Iar lucrurile“: „Iar lucrurile... moartea lor ciudată.../ eu mă întorc în albul crud și sunt/ acel ce strigă primul pentru însuflețirea/ lumii rămasă oarbă în cuvânt.“ Există în același timp în volum – alături de această cernere și transmutație de sentimente în galopul devenirii sub însemnele omonime: cerc – roată – soare, o delicată afirmare a purității sufletești condensată în alb. Nicolae Oancea caută febril purificarea, prea timpuriu parcă, sugerând tărâmul unei expiațiuni.

(„Familia“ nr. 10, octombrie 1968)

ION NEACȘU: *O viziune mitică asupra lumii*

Poetul încearcă de-a lungul volumului, dar mai ales în poemele întinse (*Roata, Steaua înghițită de pasăre*) o viziune mitică asupra lumii, în tradiție blagiană, dacă ar fi să-i căutăm neapărat filiația. Valorile prozodice și lirice ale poeziei populare sunt încorporate organic într-o lirică vitalistă. Ritmul rupt în ropote din *Hora cu strigături*, rima trisilabică realizată prin articularea pluralului, ca la Blaga („Să rugăm copitele/ să se joace friptele/ ochii și pupilele/ să se joace bilele/ dinspre soare, oasele/ să se dea de-a-ndoasele“), coexistă cu metafore create în

genul cimiliturilor (*Frumusețe*) sau servesc unei viziuni personale, dantești (*Umbre de cai*). (...) Dar poemul care concretizează într-o imagine lirică de mare forță ambiția poetului de a mitiza este *Roata*. Simbol al continuității, al nașterii și al morții, *Roata* este o viziune mitică asupra perenității vieții. Atmosfera este de eden luxuriant și violent colorat, ca-n tablourile lui Henri Rousseau. Eroul liric vede în mișcarea circulară supremul act de cunoaștere, o metafizică în stare să ucidă, dar demnă de orice sacrificiu. Chiar moartea este un astfel de act de cunoaștere.

(„Ateneu“ nr. 11, noiembrie 1968)

M.N. RUSU: *Poezie și genetică*

Deși originar de la Dunăre, Nicolae Oancea scrie o poezie care trădează dorul după un plai părăsit de mult. În volumul *Întoarcerile* se aude sunetul lent al unei doine cântate pe platourile infinitului. Poezia lui Nicolae Oancea este rezultatul conștient și în același timp intuitiv al exercitării categoriei existențiale de dor. El se face cunoscut prin melodia subsecventă a poeziilor sale. Numai prin acest martor al ei de prim-plan poate fi explicată nostalgia muzicală a versurilor. Desigur, ea marchează starea de nuanță, starea intermediară a dorului. Blaga îl numea ca pe o stare subiectivă care se transformă în obiect liric. La Oancea, starea respectivă se transformă în ceva mai puțin palpabil, într-un obiect muzical, lăsându-se cu atât mai greu spus în cuvinte, dar făcându-se auzit. Or, ritmurile lui, roata cuvintelor ajung să formeze necuvântul sentimentului de dor. În plan ontologic, acesta semnifică reîntoarcerile fără final, rotațiile neîntrerupte ale materiei; într-un cuvânt, dorul exprimă la Oancea starea elegiacă a integrării în mișcarea vegetală, fără capăt, a cosmosului. Lucru pe care, alături de Nichita Stănescu, l-am remarcat în cronica la întâiul

volum al lui Nicolae Oancea și căruia nu-i puteam găsi atunci o explicație exactă. Mi se părea că e vorba de o poezie a ritmului pur, una care face din acesta un obiect liric, desprins din datini și obiceiuri folclorice. (...) Așadar, în poezia lui Oancea ființează un dor neostenit, dar temperat, după alte ipostaze. Însăși repetarea, rotirea unor cuvinte, întoarcerile unora, sugerează ritmica substratului său liric, care trimite la categoria „dorului“.

(„Viața studentescă“ nr. 14, aprilie 1971)

MARIAN POPA: *Întrebări adresate transcendentului*

Întoarcerile. Se comunică puțin din ce se știe, potrivit popularei și străvechii profunzimi în doi peri; cele mai frumoase din piesele plachetei – și ele sunt multe – sunt întrebări încuie-toare adresate transcendentului. Lucrurile lumii servesc drept intermediari în silogisme ai căror termeni extremi sunt Omul și Domnul. Cel de jos exploatează punctele nevralgice ale dumnezeirii, locurile nevralgice ale alcătuirii universale, trădându-și propria dramă, dar lăsând liberă trecere unui triumf prin surâsul ironic, uneori socratic. Poezia are un ritm de taină: trebuie citită de unde se termină și mai ales înainte de a începe.

(„Săptămâna“ nr. 12, februarie 1971)

CAMIL BALTAZAR: *Solilocurile poetului cu sine însuși*

Întoarcerile sunt de fapt o întoarcere în sine, adică solilocul poetului cu sine însuși. El stă mai tot timpul de vorbă cu eul său și monologul ia forma evocării, a unor subtile și uneori fermecătoare rememorări ale copilăriei și adolescenței. Solilocul îmbrățișează până și plecările iubitei, bardul o mărturisește: „Și iată glasul care îmi strânge/ Cuvintele să nu pot striga./ O, câtă revărsare de mine însumi/ Și în această plecare a ta“ (*Și pleci*).

Iar filonul transcendent se simte în poemele *Amintire posibilă* și *Lamentația calului lui Făt-Frumos*. Nota originală a cărții constă în aceea că îmbină luciditatea cu suflul transcendent și pe alocuri cu maliția, care e tot o formă a lucidității. Maliția se transformă uneori în jocuri subtile: „Dacă-mi voi pierde o mână,/ Nu eu voi plânge,/ Ci mâna cealaltă./ Dacă-mi voi pierde o lume,/ Nu eu voi plânge,/ Ci lumea cealaltă.“ (*Dacă*) Dar nu aceste jocuri constituie piesele de rezistență, ci poemele încărcate de zăcământul folclorului, ca *Ritual*, *Lamentația lui Făt-Frumos* și *Lamentația povestitorului bătrân*. O particularitate a acestor poeme e că îmbină folclorul de cea mai bună calitate cu o undă de transcendență și uneori de mister frizând misticul. Și e de mirare, Nicolae Oancea fiind un perfect lucid, iar volumul se valorifică prin tonul său de confesie și litanie, răzbătând din toate horbotele de ermetism cu care cearcă uneori poetul să le acopere. Pentru că răzvrătit, cum însuși declară, Nicolae Oancea e un rapsod al contemporaneității și are-n această carte poeme antologice.

(„Convorbiri literare“ nr. 5, mai 1971)

GEORGE GIBESCU: *Capacitatea de a trăi în mit*

Matricea stilistică a poetului *Întoarcerilor* o formează plaiul românesc, lucru care explică și capacitatea de a trăi în mit și de a-l inventa. Universul e structurat blagian, poetul dorind, într-o ardere panteistică, să se contopească cu pământul: „Caloian sunt, netezit de o stea/ Veșnic strigat de țărâna care/ Rămasă-i mai puțină prin plecarea mea/ și mai risipitoare, mai risipitoare...// Veșnic strigat, mult amânând,/ Numai steaua mă poartă dulce,/ Până când va cădea, până când/ Mă voi lipi pământului...“ În altă parte, poetul se pierde în apele germinale: „Mai stăm și în vis, dacă ploile vin/ Și va fi ora apei. Iată, se aude,/ Din mâlurile bălții, primul balerin/ Dansând cu degetele

sale ude.“ (*Mai stăm*). Am interpreta *Întoarcerile* ca o regăsire a ancestralității pierdute, a unității primordiale, dar și ca o sondare în straturile obscure ale sufletului.

(„Ateneu“ nr. 1, ianuarie 1972)

DORIN TUDORAN: *Risipirea prin alții*

În acest volum, *În așternerea văilor*, Nicolae Oancea scrie o poezie a destrămării, a risipirii prin alții. Dar regretele celui ce se simte a fi fost „prea mult al altora“ sunt temperate; confesiunea, ocolind dramatisme patetice, devine ușor ironică: „Prea mult al altora și, poate/ al meu nicicând, m-am risipit/ ca vechi zidiri de lume și cetate/ în care prea mulți domni au fost domnit.// Și, iată, că se poate, că se poate/ să n-ai cu tine nici un legământ,/ ca luna luminând cărări umbrate/ dar și pustiuri multe luminând.// Și totuși, risipirea în departe/ din teama morții stelele-o deprind:/ cât vor mai fi pustiuri luminate/ va obosi și bezna ocolind...“ (*Prea mult al altora*). (...) Indiferent din ce stare revine poetul, întoarcerile sale sunt dramatice, chiar dacă nu toate experiențele lirice trăite îi sunt proprii: „Dar am venit cu-adevărat acasă,/ și mai supus acum, și mai iubind,/ tu dormi, și somnu-i vechi și nu te lasă/ s-aprinzi în ochi cuțitele de-argint.“ (*Târziu acasă*). Câștigul de care are imediată nevoie azi poezia lui Nicolae Oancea este restrângerea tematică, renunțarea la plăcerile risipirii în prea multe ipostaze lirice.

(„Luceafărul“ nr. 43, 26 octombrie 1974)

TOMA ROMAN: *Trăirea calmă, lucidă a sentimentului*

Ultima carte a lui Nicolae Oancea apelează în continuare la formula stilistică și prozodică tradițională, lăsând impresia unei continuități sigure de manieră. Preluând teme diverse, poetul le tratează subtil, căutând efecte originale într-o contemplare

pasivă, detașată, a trăirilor poetice. Prozodia tradițională la care apelează îi este avantajoasă prin regulile ei, de cele mai multe ori permițându-i trăirea calmă, solară, lucidă, a sentimentului. În acest context cititorul poate rămâne cu senzația unei anumite artificialități, contrazisă totuși atunci când, fie în virtutea unei inspirații momentane, fie în depășirea acelei „rezerve“ față de propria trăire, autorul se identifică cu ritmul poeziei. Se realizează astfel versuri notabile, uneori poeme întregi, pentru că tendința exagerată de autocontrol sau imposibilitatea confundării depline cu „atmosfera“ poeticii provoacă „ruperi“, discordanțe.

(„România literară“, 19 septembrie 1974)

VICTOR RUSU: *Un inițiat în tainele sugestiei*

După volumele *Roata* și *Întoarcerile*, Nicolae Oancea este din nou în librării cu o culegere substanțială de versuri, *În așternerea văilor*, care are menirea de a sublinia liniile definitorii ale unui profil liric investit cu însemnele unei vizibile maturizări artistice. Maturitate marcată atât de siguranța rostirii poetice, subtil nuanțată în registrul unor genuine inflexiuni incantatorii, cât și de conturul mai ferm al filoanelor tematice predilecte. Nicolae Oancea aduce în „matricea stilistică“ a prozodiei tradiționale vibrațiile unei sensibilități moderne, dominate de seismica unor grave reflecții existențiale. De aici factura stranie a versurilor sale, ce circumscriu aceluiași registru emoțional momente de spontaneitate imagistică și elementele unei gândiri poetice speculative, ce dau coloratura reflexivă a întregului. De la un volum la altul, poetul pare tot mai inițiat în tainele sugestiei poetice, fapt ce-i facilitează transcrierea aluzivă a unor neliniști nedefinite, ce-i dormitează, parcă, atavic în sânge. (...) În poezia de dragoste, mai mult ca oriunde, Nicolae Oancea își pune în valoare capacitatea de a

sugera, prin elemente invocate asociativ din zonele unor purități primare și printr-o gestică de o marcată delicatețe, o anume stare de spirit.

(„Tribuna“ nr. 46, 14 noiembrie 1974)

CALISTRAT COSTIN: *Lirism și luciditate*

Pentru un poet pentru care poezia este în primul rând o *poezie a gândului*, neîncrederea în cuvânt apare ca foarte firească. Nicolae Oancea, ca mulți moderni, resimte presiunea veacurilor de poezie scrisă până la el și privește cu scepticism la străvechiul mesager al gândirii – verbul, secătuit în bună măsură, temându-se de impreciziunea sa într-un veac geometric („cuvintele vin razna și înșeală precisul gând“ – *Poem cu deosebire*). Și totuși, finalmente, poezia nu poate trăi decât prin cuvânt („Și prea alungat, peste ninsoare,/ uitat de prea înghețatul pământ,/ uitat de lucruri, de fiecare/ să mă prefac într-un vădov cuvânt“), cuvântul ideal „care să taie“ – paradoxal – „ca sabia rotită-n oțetari/ sau ca un fulger învrăjbit de ploaie,/ din trei în trei cuvintele prea mari...“ (*Prefacere*). Așadar, o poetică a temperanței, a unui intelectual reticent, plăcându-i mult reveria în marginea motivelor perene, autentificate cert prin datele propriei condiții, atent, ca puțini astăzi, la partea de *cânt* a poeziei, o poezie rar efuzivă, de efecte sigure, dirijate cu dexteritate de estet.

(„Orizont“ nr. 17, 30 aprilie 1976)

ROMUL MUNTEANU: *Despre stele, concret și eroare*

Nicolae Oancea pare a fi un poet „căzut“ din stele. Universul sideral este privit de el ca un spațiu-matricial originar a cărui nostalgie o poartă pentru totdeauna în suflet. Steaua devine în versurile sale simbol, semn, obiect, iradiant de

lumină, termen de comparație, avertisment al căderii, măsură a distanței dintre lumi etc. (...)

Nicolae Oancea face parte din categoria poeților blânzi, măsurăți, capabili să-și calculeze îndrăzneala artistică fie chiar și cu **palma**. Dincolo de această „**hazardare limitată**“ se situează o imensă tăcere. Volumul său de *Poeme* (Eminescu, 1985) pune în lumină un anumit tip de poezie **reflexivă** cu o discretă coloratură afectivă. Ca și alți scriitori, instalați în acest spațiu literar, Nicolae Oancea nu se **împiedică** de elemente referențiale concrete. Poetul, timorat în fața existenței, evită să numească lucrurile individuale. Numirea **fixează**, iar universul imaginat de autor se compune din elemente ce se găsesc într-o veșnică schimbare. Facerea este și ea un amestec de elemente săvârșit cu blândețe: „Mult m-a ispitit/ facerea lucrurilor./ lângă foc./ lângă apă./ în aer chiar./ ca în gând“ (*Acum toate-s făcute*). Într-o lume încheiată, totul pare să se transforme în **priveliște**, iar trecutul trăiește prin **amintire**, când nu s-a cufundat în marea **tăcere**. Poetul **vede** (sus și jos), este cuprins de mirare sau de-a dreptul uimit. Fixate pe retină, stelele coboară apoi în adâncurile conștiinței sale, ca o puternică masă de lumină proiectată asupra condiției umane. Enunțuri ca „suntem plini de trecut și de stea“, „nebănuite stele“, „aceleași stele“, „cade o stea“, „a căzut o stea“, „stelele drumului robilor“, „din lumina stelelor căzătoare“, „steaua beată“, „stele în cer și ape“ sunt elocvente în acest sens. (...)

Într-o lume a **trecerii** și a **aparențelor**, **visul**, închipuirea se instalează mereu în spațiul liber dintre real și imaginar. De aceea în **somn** poetul se simte descătușat de toate prin **faptă** și **cuvânt**. În somn se creează sentimentul comunicării cu ființa iubită, în starea de reverie diurnă apare la orizontul așteptării omului **amăgirea**, lumea fiind **intrare-n vis** și **fugă din cuvânt**, iar visul fiind o lungă întoarcere spre **origini (copilăria)**. Nicolae Oancea percepe lumea structurată la modul dual. Între **vis** și

cuvânt, năvălire și cumpănă, dezmarginiri și reguli, poetul umblă prudent, călcând parcă pe perne moi de aer, situat între istorie și melancolie, alb și negru, convins de necesitatea respectării unei anumite armonii cosmice. Dezmarginită, marea trezește astfel setea de liman. Ea devine în universul literar conceput de Nicolae Oancea un simbol al necesității **itinerarului ghidat**. De aceea, în mod paradoxal, și libertatea ar trebui **domesticită** pentru a putea declanșa un nou sentiment de-a fi cu sine pe un nou drum. Aici se instalează în *Poeme* un discret abur de confuzie existențială, de **neștire** în coborârea spre sine. „Mereu e nevoie de o mărginire,/ de o eretică strămoare“ (*Ea se cunoaște numai de la țarm*).

Confuzia existențială imaginată de scriitor duce la o tulburare a semnelor fundamentale de reper. Punctele cardinale devin interșanjabile, mișcarea în linie dreaptă (înainte-înapoi, jos-sus) se curbează până la strângerea în cerc, la starea pe loc, când lumina din spațiile închise se retrage printr-un pâlpâit fericit doar în **priviri**: „Ci ne vom învărti într-un cerc,/ după modele astrale/ tu, în pupilele mele,/ eu, în pupilele tale“ (*De atâta trecere prin trecere*).

Amenințat de **concret**, poetul se retrage în **apa** capabilă să întrețină prin moliciunea ei senzația de libertate. Speriat de **infini**t, Nicolae Oancea caută cu fervoare **țărml consistent, solid**. Dar punctul fix este amăgitor. El se mișcă cu repeziciune în **cerc**, totul părând o continuă revenire. Și astfel **cuibarul poeziei** este instalat de Nicolae Oancea în aer, la o distanță comodă (fericită) de **apă și pământ**, încât agresiunea cotidianului să fie puternic estompată. Pe autorul *Poemelor*, **stelele** eminesciene îl dogoresc prea tare, **tăcerile** lui Blaga par să-l ocrotească de orice păcat, iar **necuvintele** lui Nichita Stănescu îi amplifică spaima trecerii de la **gând** la **act**.

(„Flacăra“ nr. 24, 13 iunie 1986)

ADRIANA ILIESCU: *Boabe de rouă*

Poemele lui Nicolae Oancea sunt o invitație de a regândi principiile retoricii modernității chiar prin tonurile lor estomplate, printr-o aparentă claritate, o înșelătoare simplitate, proporțiile reduse, impresia de „decupaj“. Indecizia sugestivă, vagul, o evidentă „fugă de cuvânt“ cu pandantul ei – stilistica reticenței, magnifierea faptelor fragile și perisabile sunt caracteristice poemelor lui Nicolae Oancea și, în orice caz, cele care îi definesc originalitatea. Ocolirea a tot ce înseamnă patetism, discursivitate, oratorie îl face să scrie mici poeme rafinate în care, sub aparența simplității, se spun lucruri de mare gravitate. Fără lamentații și fără vociferări sunt atinse chestiuni esențiale ce stau sub semnul lui Thanatos ori al lui Eros. (...) Selectate cu grijă, aceste poeme au străluciri simple, firești, ca boabele de rouă, dar o fac astfel încât să oglindească o parte din marele univers.

(„România literară“ nr. 26, 26 iunie 1986)

LAURENȚIU ULICI: *O resemnare motivată și calmă*

Ca să ajungă la lirismul melancolic și dubitativ, clement și supravegheat de la maturitate, Nicolae Oancea a trecut prin două faze complementare: prima, ilustrată în *Roata* (1968) și *Întoarcerile* (1970), era de amprentă labișiană, cu blânde divagații sentimentale și zvâcniri subite ale imaginației, cu discrete înclinări egocentrice și tinerești izbucniri de altruism, cu exuberanțe și reticențe, totul bine versificat, în sensul corectitudinii prozodice, al muzicalității și al acurateței lexicale (...) Acum (*Poeme*, 1985), echilibrându-și tensiunile contrarii, privind cu îngăduință și fără iluzii inhibante la sine însuși, poetul schimbă depresia ocazională pe o resemnare motivată și calmă, fără a renunța însă la „scriitura“ tradițională, mai concentrată de astă dată, mai puțin narativă și romanțioasă, mai

aptă de a exprima cu fidelitate starea lăuntrică. „Teama de moarte până la rușine“ exprimată undeva se acordă cu acceptarea relativ senină a inutilității „spectacolului“ (literaturii?!); dar se acordă, neîndoielnic, și cu liniștea unei mărturisiri care trebuie luată în relativ, ca un fel ironic de a sfida teama însăși: „Drumul a înflorit, neagră lălea,/ pe eleganta și ultima treaptă,/ bătută în aur de stea,/ să fie calmă și dreaptă.// Aduceți apă și untdelemn,/ aduceți-mi tot ce se cere,/ urcat sunt pe o scară înaltă de lemn,/ și v-am promis o cădere“.

(*Literatura română contemporană* – vol. 1,
Promoția '70, Editura Eminescu, 1995)

GABRIELA OMĂT: *Conștiința rănită de propriile limite*

Nicolae Oancea este statornic în a-și păstra timbrul propriu, contaminările de recuzită sunt rare și discrete, iar aspirația spre un fel de clasică limpiditate se conturează tot mai decis. Nota particulară a poeziei lui este curajul de a se situa la dimensiunea insului de rând, fără fățărnicie, cu o simplitate netrucată, cu o autoasumare demnă a puținătății omenești (...) Se vede prea bine că, în enunțul lor nepretențios și fără artificii de seducție, versurile nu frizează acea înșelătoare simplitate oraculară, încifrând înțelesuri abia deslușite de privilegiați. Ceea ce nu înseamnă deloc că ele nu trimit adesea și spre un sens mai adânc: zvâcnirea abătută a conștiinței rănite de propriile limitări. Există însă o stăruință întru înțelepciune care tinde să se formuleze în sentențe cumpătate, uneori cu reflexe mioritice: „Legea atracției universale/ am s-o învăț pururea în pământ, între multele și străvechi minerale/ câte mă vor atrage pe rând...// Până atunci țintesc cerul/ cu o privire care îl vrea,/ înalț ușor fruntea, întind încet mâinile,/ fac să cadă o stea.“ (*Legea atracției universale*).

(„Contemporanul“, nr. 14, 4 aprilie 1986)

PAUL DUGNEANU: *Prizonier în cercul său ontic*

Cu volumul de *Poeme* al lui Nicolae Oancea ne aflăm mai tot timpul în plină atmosferă romantică, fără a avea vreo clipă impresia de vetustețe sau epigonism târziu. Bineînțeles că nu mă refer strict la registrul de motive și la retorica etapei respective, fixată diacronic, ci la acel concept deschis, larg-formativ, de matrice stilistică, sau eon cultural, în terminologia lui Eugenio d'Ors. Pentru că, altminteri, în versurile lui Nicolae Oancea sunt decelabile și reflexe simboliste sau infiltrații moderniste, grefate însă pe această constantă de natură romantică. Poetul realizează un acord fin, deloc ușor de atins, între straturi și vârste poetice diferite, înglobându-le într-o expresie sintetică, fără disonanțe ori asperități (...) Ca în cercurile ontice platoniciene, existența și relațiile umane imită sau reflectă mișcarea și configurația cerească: „Ci ne vom învărti într-un cerc/ după modele astrale,/ tu, în pupilele mele,/ eu, în pupilele tale.“ (*De atâta trecere prin trecere*). Evadarea ascensională nu abstrage însă eul din contingent, nu îl poate feri de neliniștile și interogațiile existenței. În cercul său ontic, al cărui prizonier rămâne, poetul este înconjurat de semne enigmatice, de hieroglife ale destinului. Sensurile se opacizează, tăcerile exprimă mai mult decât cuvintele și limbajul devine sibilinic (...) *Poemele* lui Nicolae Oancea formează, dincolo de orice îndoială, un volum de aleasă poezie.

(„Luceafărul“ nr. 5, 31 ianuarie 1987)

SULTANA CRAIA: *Nu imagini, ci stări*

Cel de al patrulea volum de versuri al lui Nicolae Oancea reunește poeme de o factură meditativ-confesivă, rostite cu o melancolică seninătate și reactivând, în straturile adânci ale memoriei, vechi simboluri și reprezentări, răsfrânte în oglinda unei sensibilități marcate de lectură. (...) *Poemele* creează nu

imagini, ci stări, de așteptare, de căutare, de întoarcere în sine. Gesturile, încetinite ca în vis, rămân suspendate, totul este incert și vag, de o adâncă singurătate. Subiectele meditației lirice sunt de cele mai multe ori tăcerea și cuvintele, mișcarea și nemișcarea, marea și focul și mai ales rătăcirea într-un univers de forme instabile, proiectate după modelul realității, dar altfel totuși, ca posibilități întrevăzute trecător și transpuse în frumoase metafore: „Ar trebui să nu te mai temi,/ viața-i ca marea, o apă/ numai norii întunecați, norii negri/ fac ploile să înceapă...// Cât e cerul senin și frumos,/ seceta poate să vină,/ ieri am fost răvășit/ de prea multă lumină“ (*Ar trebui să nu te mai temi*). Rătăcirea între forme incerte, așteptarea, singurătatea derivă în ultimă instanță din același sentiment al thanaticului, prezent într-o nuanță, un simbol sau o sugestie în aproape fiecare poem (...) Reflexive și grave, cu rare accente ludice, poemele conturează un univers interior distinct, construit pe un sistem propriu de simboluri.

(„Luceafărul“ nr. 35, 30 august 1986)

GHEORGHE GLODEANU: *Spiritul lui Bacovia*

Ultimul volum de versuri publicat de Nicolae Oancea (*Păsări apocrife*, 1988) surprinde deja prin titlu deoarece, situându-se la antipodul principalelor direcții ale poeziei contemporane, afișează o deliberată lipsă de originalitate. Totul nu este însă decât o provocare destinată să atragă atenția, un joc menit să-l inducă în eroare pe cititorul comod. Refuzând o autenticitate ce se confundă, de regulă, cu experimentul de ordin formal, poetul își urmează propria sa cale, identificată în permanenta întoarcere la clasici. Autorul *Păsărilor apocrife* preia masca unui Bacovia modern, care-și asumă maladiile acestui sfârșit de veac. Cea mai serioasă amenințare pare să fie absența iubirii, fenomen ce traduce o dezumanizare progresivă:

„Irația, arme și maladii bizare,/ secolul nostru prea aspru și
prea visceral,/ fug medicii la cursuri de specializare,/ iubirea
stă-n concediu medical.“ Poetul nu caută ocrotire, ci, dimpo-
trivă, își proclamă vulnerabilitatea, zbuciumul interior în versuri
de factura celor exprimate în *Dar eu sunt numai vagonul*:
„Sufletul vrea de la mine tot,/ cere un ochi mâinilor,/ cere o
mână cuvântului,/ el este veșnic nepotrivit unde este,/ de parcă
aș fi vinovat că îl am, că îl port/ pe unde n-are ce căuta el...//
dar eu sunt numai vagonul de marfă/ în care se zbate un miel.“
Nicolae Oancea își asumă atributele liricii bacoviene, dar, în
spatele modelelor, se ascund propriile frământări intime, de
unde și timbrul specific al acestei poezii (...) Nicolae Oancea ni
se prezintă în volumul *Păsări apocrife* ca un poet cerebral,
fascinat de „castelul de gheață al gândirii“, a cărui ironie cenzu-
rată împiedică orice efuziune de ordin sentimental.

(„Tribuna“ nr. 41, 13 octombrie 1988)

MARIANA IONESCU: *Consecvența perspectivei poetice*

În varietatea poemelor volumului, distingem cu claritate
unitatea susținută de constelațiile motivelor unui univers poetic
de subliniată coerență, prin consecvența perspectivei poetice.
Umanismul autorului se răsfrânge, în primul rând, într-un
elogiu al vieții exprimat prin uluirea față de frustețea naturii,
recomandată ca o lecție sublimă. În proximitate tematică,
descoperim opțiunea pentru simplitate, ca măsură a eului liric
care coordonează universul poetic, cu buna consecință a recupe-
rării gestului mărunț, aparent banal, fiindcă el înseamnă, ca
„spor de greutate“, viața în curgerea sa cotidiană. Personajul
liric corespunzător acestui cotidian, relevat, în cele din urmă,
mirabil, este omul obișnuit, care lasă mereu sugestia reversului
său titanic. (...) Deși personajul liric se declară „umilul“, el are
totuși puterea să sfărâme bariera dintre „orgoliu și moarte“ (*Dus*

ca între doi soldați). Această simplitate intră totuși în ordinea lumii, care-i conferă forța și împlinirea. (...) În *Păsări apocrife* autenticitatea trăirii unei impresionante biografii în care cititorul se poate regăsi ușor garantează autenticitatea poeziei. Poetul execută într-un exercițiu personal propriile sale zboruri către aspirațiile omului contemporan.

(„Contemporanul“ nr. 46, 11 noiembrie 1988)

AURELIU GOCI: *Un discurs al cotidianului*

Poezia aceasta de notație și atmosferă, monocordă, fără gesturi spectaculoase, glorificând eroismul cotidian al existenței și victoriile carnalității asupra spiritului, se citește prin identificare și reclamă consonanța de stare a lectorului. Desigur, o asemenea poezie pornește de la o gamă restrânsă de emoții. Omul comun se salvează de „chemările de dispariție“ prin restricții și subordonări.

Vorbăria și deambularea continuă prin oraș, plierea pe contingente îl scapă de vidul existențial, de meditație, de ideea trecerii spre neant. Actantul liric, eul și eroul poeziei, se asociază cu plumbul, „cât a mai rămas după Bacovia“, și se echivalează cu trenul de marfă anexat la locomotiva socială – ceea ce creează o seninătate ironică (și nu tragică), nu lipsită de sarcasm și de stoică resemnare. Utopia eroului rămâne desigur natura naturală. Împreună cu morganică iubită iese în peisaj ca să scape de efectul de seră. Grandilocvența romantică este imposibilă și viziunea rămâne aproape microscopică (*Și vom păzi un fir de iarbă*). Decorul non-poetic rămâne astfel un discurs al cotidianului (bucătăria, spitalul, cinematograful, cantina) și se transferă și ca filozofie a existenței: efemerul, sentimentalism și autopersiflaj, lichiefiere organică, vitalitate histrionică (...) O poezie de acest tip descoperă foarte ușor iubirea cititorilor, mai greu adeziunea criticilor și e aproape

firesc pentru caracterul ei declarat, programatic bacovian. Dar lucrurile trebuie nuanțate: există imitatori și epigoni bacovieni și poeți care scriu în continuarea lui Bacovia.

(„România literară“, septembrie 1988)

ION CHIRIC: *O nouă vârstă a maturității*

Poetul nu mai privește spectacolul lumii cu inocență, ca în primele lui volume, ci caută să-i descopere sensurile fundamentale, ceea ce e și o întreprindere dureroasă, de dezvăluire a limitelor sau a cauzelor limitării. Dacă motivul (trecerea timpului) este comun, înțelesurile desprinse („păsări apocrife“) au o relevanță puternică, iar trăirea poetică este deosebit de autentică. Pe acest drum, mai ales în lirica erotică, poetul e mereu neliniștit și reușește să evite sentimentalismul prin ironie. Trebuie să remarcăm apoi că și în condițiile adâncirii trăirii poetice, registrul tematic se menține amplu, scriitorul pronunțându-se asupra multor drame ale omului contemporan. La o nouă vârstă a maturității depline, poezia lui Nicolae Oancea se dovedește profundă, în măsură să dea o strălucire proprie marilor teme lirice dintotdeauna și să le împrăspăteze cu trăiri autentice.

(„Viața nouă“, 18 septembrie 1988)

LILIANA LAZIA: *Ca într-o oglindă retrovizoare*

Există în poezia lui Nicolae Oancea o organizare verbală a realului, un accent deosebit de puternic pe maxima fragilitate a cuvintelor: „Tu treceai o punte ca de apă,/ gleznele subțiri, genunchii goi,/ un război ar fi putut să-nceapă,/ neatenți la vremuri amândoi“ (*Până a veni din nou tramvaiul*). Lirismul lui Nicolae Oancea stă tocmai în sugerarea tâlcurilor secundare ale lucrurilor, ale acelor tâlcuri care provoacă și accentuează

neliniști: „Ceață de noiembrie, toate se vor întoarce/ în cămările
caldului minereu,/ într-un ochi de leoaică stă moartea,/ într-un
ochi de albastru sunt eu“ (*Ceață de noiembrie*). Mișcarea obiec-
telor este, deci, una circulară, aceea care asigură întoarcerea
morții în viață și invers. De obicei, versul prim numește, iar
versul ultim aruncă înapoi, ca într-o oglindă retrovizoare, umbra
emoțională a întregului poem. Semnificațiile se estompează
astfel și se aglomerează alternativ, susținând și recuperând din
realități uitate cioburi de imagini plasate între real și fantastic:
„Poate că am mai fost amândoi într-un vis,/ știi piatra aruncată
cu mâna.../ credeam că tu m-ai ucis/ din dragoste și din
totdeauna.“ (*Poate că am mai fost*) (...) Constituită ca un
anotimp al împlinirilor sale, poezia lui Nicolae Oancea
conturează o lume aparte și are o dimensiune în plus – aceea a
sufletului bântuit de forța fantastă a aripilor ce încheagă în
zbaterea lor versuri și culori.

(„Tomis“ nr. 11, noiembrie 1988)

VALENTIN F. MIHĂESCU: *Frumos e numai adevărul*

Spectacolul lumii, descoperit cu o privire inocentă și
comunicat în imagini simple, sugerând existența unei reguli în
toate, ușor de înțeles dacă păstrezi ceva din ingenuitatea
primordială, reprezintă una dintre temele dominante ale poeziei
lui Nicolae Oancea. Eul liric se integrează, de regulă, armonios
acestei dialectici sentimentale, tristețea calmă care transpare din
unele poezii datorându-se regretului de a fi descoperit târziu
simplitatea esențială și sensurile fundamentale (...) Ceea ce
provoacă starea conflictuală în spațiul dinlăuntru, în interio-
ritatea ființei, este (iată o altă constantă tematică a poeziei lui
Nicolae Oancea), *sentimentul trecerii*. Pe această dimensiune,
versurile din *Păsări apocrife* cuprind o gamă sentimentală mai
amplă decât poezia contemplativă, oarecum monotona. De la

tonul constatativ, consemnând irevocabila dar încă lentă curgere a timpului (*Toate coboară ușor*), la strigătul disperat în fața constatării vulnerabilității ființei („Cineva îmi numără celulele“), diagrama existențială pe care o desenează poezia lui Nicolae Oancea exprimă o sensibilitate aparte, rezonând puternic în confruntarea cu temporalitatea distructivă: „Presimt că am să dispar, dorm îngerii mei de pază,/ voi trece o vreme prin iad,/ prin garsonierele mici,/ cineva îmi numără celulele vii, cineva se documentează/ și strigă din călcâiul meu vulnerabil: trageți aici! trageți aici!“ (...) Antisentimentalismul afișat în poezia erotică îl distinge pe Nicolae Oancea în generația sa și îl apropie de unii dintre reprezentanții generației '80 (...) Poezia lui Nicolae Oancea din *Păsări apocrife* nu își cucerește cititorul prin fast imagistic ori prin invenție lexicală, ci, dimpotrivă, prin sobrietate. Lipsită de ornamente, ea nu este însă lipsită de profunzime și, prin aceasta, de adevăr. Or, cum spun filosofii, frumos e numai adevărul.

(„Luceafărul“ nr. 33, 13 august 1988)

VICTOR RUSU: *Virtuțile sugestiei lirice*

Poet cultivat, iubitor de rafinament stilistic, care a deprins, prin vreme, multe dintre tainele sugestiei lirice, Nicolae Oancea știe să surprindă, cu pregnanță imagistică, o stare de spirit fugară și să transmită cititorului amplitudinea vibrațiilor sale lirice: „De când mă tot risipesc în cuvinte/ ca un cocoș în strigătul din zori,/ pierdută e lumina privirii/ care mă povestea în culori.// Mă rog de ochi, și ochiul e rece,/ de Necurat mă rog, în ascuns,/ mă rog de soarele care trece,/ de mine mă rog, dar nu e de-ajuns“ (*Mă rog de ochi, și ochiul e rece*). Abandonându-se cu predilecție unei calme, împăcate ipostaze contemplative, poetul decodează liric tainele firii în registrul uimirii, al succesiunii unor revelații cu intimă rezonanță afectivă: „Uimirea că voi fi, urcând, chiar

dealul pe care-l urc, pe care-l trec/ uimirea că umblând sunt umblet,/ că înecat voi fi înec.// Uimirea că devin uimire,/ apă și foc și aer blând,/ trăind viața unui mire/ cu toate nunțile în gând“ (*Uimirea că voi fi, urcând, chiar dealul*). Reflexivitatea poetului este catalizată, în mod vădit, de elementele primordiale ale firii, care exercită asupra sensibilității sale o reală forță de fascinație. Năzuința spre real îl apropie pe Nicolae Oancea de filonul tematic al poeziei peisagiste, dar stampele sale naturiste sunt tratate, de cele mai multe ori, tot în registru reflexiv (...) Majoritatea poemelor lui Nicolae Oancea se impun prin lapidaritatea și relieful expresiv al rostirii poetice, prin lirismul lor reflexiv, interiorizat, respirând aerul unei distinse melancolii.

(„România literară“ nr. 38, 17 septembrie 1987)

ROMUL MUNTEANU: *Peregrin solitar prin existență*

Poezia lui Nicolae Oancea de astăzi pare să emane din „trupul“ biografiei sale, ca și din spiritul deschis ca un imens radar pentru a capta pulsațiile esențiale ale vieții. O anumită poezie a ființei care se etalează spre exterior se face de la început simțită: „Bate un vânt aspru prin intimitate,/ ce era de ascuns nu se mai poate ascunde,/ iubirea e un spor de greutate,/ se descriu organele cu amănunte.“ (*Ochiul te dezbracă*). Poetul trăiește o puternică întoarcere spre sine, lumea este privită din perspectiva unui eu care se scindează. Privirea trimisă spre înăuntru capătă o altă acuitate când examinează exteriorul. Semnificativ mi se pare faptul că, pe această cale, în creația lirică a lui Nicolae Oancea s-a cristalizat un anumit punct de vedere. Totuși între gestul de arătare a poetului într-un anume sens și cezura care marchează o evidentă retorică a pauzei pare să se instaleze uneori tăcerea elocventă: „Religii, filosofii și istorii, idealul se plimbă/ prin grădini suspendate, prin grădini mai de rând,/ am rămas cu semințele-n gând/ și cu floarea pe limbă.“ (*Tăcerea sfinxului s-a*

demodat). Nicolae Oancea caută în permanență o aderență la exterior, dar pare a fi respins de acesta. De aceea are adeseori impresia că este un peregrin solitar prin existență. Ispitit de Eros, obsedat de Thanatos, scriitorul își clamează doar propria singurătate: „Sunt singur/ și rătăcit/ și aiurea –/ sunt plumbul, cât a mai rămas, după Bacovia.“ (...) Nicolae Oancea nu este poetul unei anumite mode și nici nu a fost traversat de acestea. Poezia sa emană din impulsuri umane firești, netraficate prin limbaj.

(„Flacăra“, 16 septembrie 1988)

AL. PIRU: *După douăzeci de ani*

Ce a devenit Nicolae Oancea, care a debutat acum două decenii cu *Roata*, la 31 de ani, recomandat de Nichita Stănescu? A publicat după doi ani *Întoarcerile* și după alți patru ani *În așternerea văilor*, cu mai multe reproduceri din volumele anterioare. *Păsări apocrife*, ultimul său volum, e la o distanță apreciabilă de cea de a treia sa carte. Din familia lucizilor, Nicolae Oancea este un sentimental cenzurat, ironic și autoironic, cum s-a păstrat până azi, accentuându-și parcă sensibilitatea față de încercările vieții. „Sunt plumbul, cât a mai rămas, după Bacovia“, declară de la început. „De unde știi că nu am ieșit chiar acum/ dintr-un spital de urgență?“ Șerban Cioculescu numea poezii de acest fel doloriști, suspectându-i de nesinceritate, ceea ce nu e cazul lui Nicolae Oancea, autor a două elegii cu titlul *Pe o frunză de Bacovia*, al unui poem cu un titlu după Bлага, „De o mare trecere toți avem nevoie“, cu viziuni coșmarești, și al altui poem despre fantoma lui Nastratin Hogeia, barcagiul lui Ion Barbu. Simbol al celui care, în loc să se teamă, face haz de moarte și de cei lipsiți de curaj: „Ne bagă-n bucluc și în pușcărie,/ nenorocitul ăsta de strigoi!/ Doamne, ferește-ne, scapă-ne, Sfântă Marie!/ el moare să rădă de noi...“ Sub călăuza marilor modele, Nicolae Oancea a rămas același poet neliniștit

autentic, autoironizându-și destinul ostil: „Azi mi-am văzut într-un ciob imaginea spartă, mirată,/ nu mai sunt tânăr și iute navigator,/ cineva îmi numără celulele vii, vrea să dea o erată,/ colindă laboratoarele și policlinicile de sector.// Presimt că am să dispar, dorm îngerii mei de pază,/ voi trece o vreme prin iad, prin garsonierele mici,/ cineva îmi numără celulele vii, cineva se documentează/ și strigă din călcâiul meu vulnerabil: trageți aici! trageți aici!

(Suplimentul literar al „Scânteii tineretului“ nr. 32,
13 august 1988)

MIRCEA IORGULESCU: *Calmul tonului elegiac*

Meditația (la Nicolae Oancea) este îndeobște reflexul unei dispoziții sentimentale și se organizează prin dezvoltarea în chip decorativ, cu o remarcabilă virtuozitate, a unor simboluri și motive lirice consacrate, predominante fiind, cum s-a observat, cele aparținând unei ordini a solarității; acestea capătă însă o valoare, alta decât aceea originală, având în primul rând o funcție ornamentală, de accesoriu. Prelucrarea de motive și ritmuri folclorice în spiritul acesta se face, și, alături de o *Horă cu strigături*, întemeiat socotită de Nichita Stănescu „antologică“, se mai pot cita, din prima carte a poetului, *Umbre de cai*, *Chimiță*, precum și un *Cântec* de o mare suavitate. (...) Pregața metaforică și mai ales un stăpânit, calm ton elegiac sunt notele noi, aduse de volumele ulterioare celui de debut; tensiunea purificării unifică mișcarea sensibilității și impulsul spre stilizare. Această diminuare a decorativismului duce la o accentuare a notației confesive și sentimentale și probabil nu alta este direcția în care va evolua poetul: „Prea mult al altora și, poate/ al meu nicicând, m-am risipit/ ca vechi zidiri de lume și cetate/ în care prea mulți domni au fost domnit“.

(*Scriitori tineri contemporani*, Editura Eminescu, 1978)

MARIN MINCU: *Lirismul existențial*

Poezia lui Nicolae Oancea comunică un tumult existențial ce mocnește surd, în metafore livrești sau în reveriile copilăriei, destul de abundente la nivelul tuturor volumelor. Asumându-și condiția omului comun, poetul instituie chiar unghiul acestuia în modul de a recepta lumea. Aspirația către puritate va fi de aceea asociată unei perspective infantile, vârstă plenară, ferită de neliniști și întrebări (...) Chiar când introduce motive livrești, Oancea le trece prin filtrul propriei trăiri, atât de intens, încât acestea devin sentimente existențiale. Astfel va viziona mitul lui Hamlet (*Și mi-e teamă*), unele elemente din folclorul autohton (*Caloian*, *Chimiță*, *Lamentația lui Făt-Frumos*, *Lamentația calului* etc.), răsfrângându-le sensul în spațiul existențial direct.

(*Poezie și generație*, Editura Eminescu, 1975)

THEODOR CODREANU: *La vânătoarea originilor*

Poezia lui Nicolae Oancea este o vânătoare a originilor, o reîntoarcere la *increditul* barbian, dar care nu mai este „încremenit“ în „bănuțul“ *oului dogmatic*, făcut spre contemplarea platoniciană a *ideii pure*, ci e vorba de o perpetuă naștere, în plasma căreia autorul ne „introduce“ prin simboluri poetice specifice: roata, albul crud, firul de iarbă, săgețile, șarpele, zborul de păsări, marea trecere, țipătul, nașterea, marea în balans, căderea etc. *Arta poetică* a volumului se intitulează *Alb*. „Albul crud“ poate să fie „moarte“, spațiu transcendental, izvor prim: „Eu mă întorc în albul crud și sunt/ acel ce strigă pentru însuflețirea/ lumii rămasă oarbă în cuvânt.“ (*Iar lucrurile*). E o revoltă aici împotriva *cuvântului mort*, revoltă care îl va îndrepta pe Nichita Stănescu spre *necuvânt*. *Albul* este *necuvântul* lui Nicolae Oancea. El a reinventat roata spre a accede, aidoma lui Eminescu, cel din „Memento mori“, la ființa

primordială, care, pentru poet, e *ritmul pur*, „ritmul nunțiilor necesare“: „E ritm sau numai, către întoarsa/ roată a lumii, luceafăr prelung,/ ca pe un vis mă deslușește/ morții în care prea viu am să-ajung.“ (*Alb*). (...) *Albul crud* are corelativ *timpul crud*, asocieri vag oximoronice, epitetul fiind echivoc, *crud* putând însemna virginalitatea increatului în devenire și, totodată, cruzimea devoratoare a lui Cronos, contrabalansată de nașterea perpetuă.

În relație cu toate acestea, aș vrea să atrag atenția asupra valorizării unui „element“ poetic expresionist – *strigătul* – atât de pregnant conturat în artele plastice (Edvard Munch), cât și în poezie. La expresioniști, țipătul e semnul unei însingurări totale a omului, cu încercarea disperată de a ieși din amenințarea neantului. *Strigând*, în spațiul închis, claustrant al cavoului, eul bacovian este golit de orice speranță. *Strigătul* lui Nicolae Oancea este unul al *începuturilor*, al nașterii, al ieșirii la lumină. *Rotundul pântecului* de femeie amintește arcașilor porniți la vânătoare „de tot ce trebuie iubit/ când lumea țipă să renască.“ Chiar și într-o apocalipsă diluviană, „vin apele să ne întoarcă spre naștere“, străbătute de *strigătul începutului*. Și îl aude, în primul rând, poetul, fiindcă oamenii sunt amenințați de surzenie ființială, aducând *golul de ființă* între ființe: „Și îl aud, și e o viclenie/ a mea și a lui, prin întuneric,/ Doamne, când strigă/ și nimeni nu-i între noi, cu noi,/ nimeni, nimeni“ (*Și îl aud*). (...) Astfel, cercul nașterilor și stingerii se închide ca o roată, deci fără sfârșit.

(„Porto-Franco“ nr. 4, aprilie 1997)

GABRIELA OMĂT: Fișă de dicționar

Elogiat la debut de Nichita Stănescu (într-o „Planetă“ pe coperta volumului *Roata*) pentru „versurile nemachiate“ lansate în „ploaia de măști grave sau grotești“ din lirica momentului, O.

Își particularizează prezența prin simplitatea cu care își asumă modul minor al condiției umane. Fără emfaza de a reinventa sau destructura lumea, cu o denominare nudă (rar metaforică) – în fond sceptică față de cuvânt, pe care îl potențează printr-o rostire incantatorie –, vocea lirică relatează datul trăirii sau imaginării și îl suie pios în mit. Rezultă un lirism cu precădere elegiac al existenței, în care sunt „toate primite în voia lor lumească“, nu fără zvâcnetul conștiinței rănite de limitări, anxietate, nedumeriri. În prozodie predilect tradițională, cu o scenografie calofilă riscând desuetudinea („Geea se scufundă în mări, reapărând/ cu insule albastre de cer și de cuvânt/ prin ochiul apei care o visează), se articulează astenic un lamento pentru osânda „morții în care prea viu am s-ajung“ și în care, „ciudat“ decolorate, au căzut toate lucrurile. Un strigăt surd e ridicat „pentru însuflețirea/ lumii rămasă oarbă în cuvânt“. Dobândind prestigiu inițiativ, alveola secată a lumii și a lucrurilor va deveni emblema poeziei lui O., captată în arhetipul „roții întoarse a lumii“, care tutelează un bogat izomorfism al năzuitei palingeneze: orbita ciclopului, care își visează perechea, „galopul“ aștrilor în sferile galactice, hora, cercurile, cupele reversibile ale clepsidrei, melcul, șarpele încolăcit în urme uscate, dar visând „cum înconjoară grădini“. Cu un instrument expresiv și formal larg uzitat în deceniul al șaptelea, volumul *Roata* e consemnabil prin tipul insolit de atitudine lirică a unui eu-exponent anonim, situat în orbita mitului și întărind prin varii procedee – forma folclorică de baladă, descântec sau strigătură, un ciclu de poeme intitulate alternativ *Voce, Cor, Strigăt* – marca rostitorului detașat o clipă, spre a se retopi în colectivitatea supusă aceluiași destin. Placheta *Întoarcerile* arată eșecul imaginarului recuperator al „roții întoarse a lumii“. Moartea și măsura mărunță sunt damnațiunea ironică sub care insul se zbate: „Vai, îngerul pipernicit/ Ca și pipernicitul diavol...“. Lupta continuității nesfârșite trece prin

moartea netranzitivă a insului, și nu aceleași frunze renasc, nu aceleași păsări se întorc, îndrăgostiții se despart și se uită, iar povestitorul eternei istorii, bătrân, cu frica de moarte „intrată în nări“, claustrat în strâmtoarea implacabilă a destinului, se lamentează de „risipirea“, la moartea sa, a lumii și a Creatorului: „Doamne,/ Dacă stă în puterea mea/ Să te păstrez./ Ce voi face cu tine/ Când lut voi fi?“ *În așternerea văilor*, volum retrospectiv în mare măsură, aduce o accentuare a singularizării insului din ce în ce mai delimitat de ceilalți („privească-mă cine e altul/ și va rămâne altul“), în ciuda captivității în generalitatea rituală a vieții, erosului, regresiei spre stingere. Dominantă e acum o lirică intimistă, cu tot mai frecvente, în vădită descendență bacoviană, ricanări sardonice pentru degradarea în alcoolism sordid: „Și iar paharul dus, îngropat/ în peștera cu dinții mei la gură/ și brațul asudat al celui alt/ pe umerii tăi ca pe o căzătură“. Amar reflexive – dominantă e frica de moarte pendulând între paroxism și amânare – sau irigate intermitent de eros târziu, *Poeme* lasă la vedere frecventarea dependentă a manierei lui Nichita Stănescu. Prozaicul cotidian, fabulosul anodinelui, bricabracul citadin, desacralizarea miturilor, intersectarea textelor străine în textul, devenit apocrif, al propriei memorii, toate ecouri ale contextului postmodern al deceniului al nouălea, traversează versurile din *Păsări apocrife*, dar nu renovează în substanță scrisul lui O., rămas fidel unei poetici moderne retro, cu aluzii insistente la G. Bacovia, dar și la momentul Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru.

Scrieri: *Roata*, București, 1968; *Întoarcerile*, București, 1970; *În așternerea văilor*, București, 1974; *Poeme*, București, 1985; *Păsări apocrife*, București, 1988; *Roata*, Galați, 1997; *Poemele Dunării* (volum colectiv), Galați, 1998; *Brâncuși, artist-filosof*, București, 2001.

Repere bibliografice: Paul Georgescu, *Două debuturi poetice*, „Informația Bucureștiului“, 1968, 8 august; M.N. Rusu, *Despre necuvinte*, VST, 1968, 43; Magda Ursache, *Roata*, CRC, 1968, 47; Dorin Tudoran, *Un poet credincios prozodiei clasice*, LCF, 1974, 43; Eugen Barbu, *În așternerea văilor*, LCF, 1975, 19; Al. Piru, *Profil liric*, RL, 1975, 34; Marin Mincu, *Poezie și generație*, 154-155; Calistrat Costin, *Nicolae Oancea – lirism și luciditate*, O, 1976, 17; Iorgulescu, *Scriitori tineri contemporani*, 120-121; Piru, *Ist. lit.*, 501; *Lit. Rom. Cont.*, I., 680-682; Gabriela Omăt, *Viața e o șansă*, CNT, 1986, 14; Romul Munteanu, *Despre stele, concret și eroare*, FLC, 1986, 24; Adriana Iliescu, *Poezia firescului*, RL, 1986, 26; Sultana Craia, *Pierdut în vise*, LCF, 1986, 35; Al. Piru, *Păsări apocrife*, SLAST, 1988, 32; Romul Munteanu, *Viața e un drum...*, FLC, 1988, 16 septembrie; Valentin F. Mihăescu, *Păsări apocrife*, LCF, 1988, 33; Adriana Iliescu, *Mitic și cotidian*, RL, 1988, 41; Mariana Ionescu, *Păsări apocrife*, CNT, 1988, 46; Laurențiu Ulici, *Lit. rom.*, I, 294-295; *Dicț. scriit. rom.*, III, 495-496; Marian Popa, *Ist. lit.*, II, 447-448.

Dicționarul general al literaturii române,
Univers Enciclopedic, 2005

EXISTENȚĂ ȘI POEZIE

Galați, 1 martie 1937. Pe scurt, în termenii seci ai fișei biografice, cuvintele consemnează locul și data nașterii, reproduse după certificatul oficial. În cazul acesta sunt atestate locul și data nașterii lui NELU OANCEA. Dar tot în cazul ăsta, aceeași expresie vestește și nașterea unui poet, odată ce suntem îndeobște de părere că talentul unui poet este dăruit încă de la nașterea lui. Lucru pe care, firește, nu-l va menționa nici un certificat de stare civilă, dar orice poet autentic îl va confirma, mai târziu, prin întreaga sa existență, cea biologică și cea artistică. Ceea ce avea să se întâmple și cu destinul poetic al lui Nelu Oancea.

Până să-i descifrăm însă destinul, trebuie spus mai întâi că s-a născut într-o familie de condiție modestă. Tatăl său, Vasile Oancea, militar disponibilizat în 1947, s-a recalificat apoi „din mers“, în diverse profesii administrative, pe șantierelor de hidroameliorații. Cum el era mereu plecat unde-și avea locul de muncă și stătea prea puțin acasă, grija creșterii celor trei copii a căzut în primul rând în seama mamei, Marina. Se poate susține deci că soarta s-a dovedit mărinoasă cu poetul de mai târziu, deoarece Nelu va moșteni mai ales însușirile mamei, crescută frumos în spiritul unor tradiții și credințe de sorginte magic-populară, moștenite la rândul ei, de la tatăl său, Vasile Stoica. Sunt înclinații și moșteniri ce se vor face simțite curând, atât în anii copilăriei lui Nelu Oancea, cât și în cei ai pregătirii școlare.

După convenitele clase de școală primară și gimnazială, Nelu Oancea a urmat, în continuare, cursurile unei școli tehnice

veterinare, între anii 1950-1954. Dar în același timp aptitudinile pentru literatură, pentru poezie se vor face simțite cu tot mai multă stăruință. Se pregătea conștiincios să devină tehnician veterinar și totodată câștiga premii la diverse concursuri literare inter-școli, frecventa ședințele cenaclului din Galați și, încă din anul 1951, începuse să publice versuri în presa locală.

Așa că nu spre cariera veterinară îl îndemna vocația pe Nelu Oancea. Poate că ar fi avut o existență comodă, suficientă, în domeniul veterinar, însă nu i-ar fi fost asta chemarea. Când, în 1955, a dat examen la fosta Școală de literatură „Mihai Eminescu“, transformată în același an într-o secție de literatură și critică literară la Facultatea de Filologie, probabil unii dintre foștii lui colegi au rămas surprinși. El era încredințat, însă, că abia acum își găsisese drumul și rostul, în aventura sa către descoperirea poeziei. A și avut, de altfel, șansa să le fie coleg, de grupă și de seminar, unor alți tineri poeți, care vor deveni, ca și el, nu peste multă vreme, poeți de prestigiu ai literaturii noastre. Printre ei, Cezar Baltag, Elena Baltag (cu pseudonimul Ioana Bantaș), Grigore Hagi, Florin Mugur, Coman Șova, Nicolae Dragoș, Sebastian Costin, Grișa Ghergei. A avut, în plus, șansa de a asculta, în amfiteatrele facultății sau în sala de la etajul întâi, prelegeri ale unor profesori de neuitat, pe numele lor G. Călinescu, Tudor Vianu, Al. Piru, Edgar Papu, Iorgu Jordan, Ion Coteanu. Consolidându-și cunoștințele într-un asemenea mediu de mari valori academice și cizelându-și talentul în mijlocul unor asemenea colegi, în anul 1960 Nelu Oancea devenise practic un poet în adevăratul înțeles al cuvântului.

Cum însă nici pe vremea aceea nu se putea trăi de pe urma poeziei, existența cea de toate zilele se anunța tot așa de despotică precum azi. După terminarea facultății, Nelu Oancea va reveni la Galați și, vreme de un an, va fi secretar literar al Teatrului de Stat, iar apoi va deveni metodist principal la Biblioteca Regională „V.A. Urechia“. Următorii doi ani, între

1962 și 1964, va lucra tot ca metodist principal, însă la Casa Creației Populare din Galați, după care se va transfera la București, la Casa Centrală a Creației Populare. Simpla enumerare a locurilor de muncă ocupate în acești șase ani demonstrează că poetul nu-și găsisese nicăieri, încă, un loc al lui. Cel mult își reîntâlnește o parte din vechile prietenii și preocupări, la ședințele aceluiași cenaclu căruia îi fusese, în urmă cu câțiva ani, membru, iar acum îi va deveni, pentru o vreme, conducător. Prea puțin, însă, față de năzuințele sale cele mari și neîmpăcate. Nu munca la o bibliotecă regională sau la o casă de creație, fie ea și centrală, nu cariera de metodist îl interesa pe el, ci o altă carieră, subjugătoare, cu temeiul în creația sa poetică și cu ramificări până în ultima zi de viață.

Între timp, un alt eveniment, unul de însemnătate capitală, vine să se adauge biografiei sale sociale, dar, în egală măsură, și celei spirituale: în 1964 se căsătorește cu Dorina Ionescu, și ea de profesie filolog. Îl numesc un eveniment nu numai din cauză că în biografia celor mai mulți dintre noi căsătoria reprezintă o decizie definitivă, ci și deoarece, din momentul acela, lui Nelu Oancea soția îi va fi cu adevărat un sprijin moral, un partener de nădejde, „la bine și la rău“, ceea ce le va servi amândurora drept echilibru, în întreaga lor existență. Prin însăși profesia sa, Dorina Oancea se va dovedi pentru soțul ei un sfetnic de bun augur, atât în împrejurările cotidiene ale vieții lor, împreună, cât și în opțiunile lui personale.

Ca dovadă, din anul 1966 Nelu Oancea se mută în sistemul editorial, unde va rămâne, de data asta, până la retragerea cea din urmă. Din această perioadă datează și schimbarea prenumelui său literar, în acela de Nicolae, „botez“ în care naș i-a fost redactorul cărții sale de debut, Mircea Ciobanu. Firește, pe primul loc în această suită se situează tocmai volumul acesta, *Roata*, apărut în 1968 la Editura pentru Literatură. Este, desigur, o nouă dovadă a drumului său, de acum ascendent, în creația

poetică, dar și o altă dovadă, tot așa de elocventă, cea a echilibrului din interiorul familiei. Ca și, nu peste multă vreme, nașterea celor două fete, de care era foarte mândru: Raluca și Ozana. Și ele cu statornice preocupări literare: Raluca, doctor în arte vizuale, este și prozatoare, iar Ozana, doctor în sociologie, este, la rândul ei, autoare a unor lucrări în domeniu. Familia lui Nicolae Oancea a devenit astfel, în timp, un autentic exemplu al afecțiunii și al armoniei și, totodată, perimetrul unor intersecții durabile de ordin artistic.

Așadar, în 1966 Nicolae Oancea face cunoștință cu sistemul editorial. O relație care se va dovedi, cu timpul, tot așa de consecventă și fidelă ca și cea dinlăuntrul familiei. Mai întâi, vreme de doi ani, lucrează ca redactor la Editura Tineretului, pentru ca, în 1968, să devină redactor la Editura pentru Literatură, care, din 1970 se va numi Editura Eminescu. Loc în care avea să-și găsească, practic, adevărata vocație. De aici, mai departe, Nicolae Oancea va cunoaște, fără nici o exagerare, multe și mari satisfacții, ceea ce nu înseamnă nicidecum că dezamăgirile sau chiar insuccesele l-au ocolit cu desăvârșire. Numai că nici greșelile și nici deziluziile nu dau măsura capacității unui om, ci, din contră, bucuriile, împlinirile. Prin ele se motivează de ce, la Editura Eminescu, Nicolae Oancea și-a croit o carieră, de la treapta de redactor la cea de redactor-șef, iar de aici la cea de director general; însă nu-i doar atât, o carieră, ci mai curând o existență, căci de fapt asta înseamnă cei aproape 35 de ani pe care i-a consumat aici, până în anul 2002, când a ieșit la pensie. Așa s-ar explica și de ce poetul, în calitate de editor, a găzduit între aparițiile editurii numeroși alți poeți, gălățeni și nu numai, debutanți și nu numai, pentru că toți se regăseau pentru el sub emblema de poet adevărat.

Este, de bună seamă, prea lungă lista numelor pe care Nicolae Oancea le-a publicat de-a lungul anilor. Oricum, însă, câteva nume și titluri tot ar trebui să-și găsească locul aici,

pentru a ilustra măcar în parte cele spuse deja. Chiar din primii ani de activitate editorială, Nicolae Oancea a avut privilegiul de a redacta titluri de marcă ale poeziei românești: la Editura Tineretului, de pildă, *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag, *Necuvintele* lui Nichita Stănescu, *Nemoarte* de Dimitrie Stelaru, *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru, *Poarta spre vid* de Ioana Bantaș, *A treia taină* de Ana Blandiana; iar la Editura Eminescu, titluri ca *Missa solemnă* de Mihai Ursachi, *Șah orb* de Cezar Baltag, *Poeme* de Ioan Alexandru, *Inima reginei* de Ileana Mălăncioiu. Lor li se adaugă, însă, și multe alte exemple, cele din colecția „Poeți români contemporani“, serie la care ținea ca la cărțile sale, ca și cele ale unor incontestabile valori interbelice, interzise în anii comunismului, precum și cele ale unor nume care de-abia după anul de grație 1989 și-au regăsit locul de drept în literatura română.

Toate aceste dovezi sunt doar într-o mică măsură expresia unei generozități de o arie mult mai largă, aceea a unui poet care simțea o reală bucurie personală la fiecare titlu de volum al unui coleg de breaslă. După cum aceeași bucurie o trăia și la fiecare reîntâlnire cu vechii sau mai noii prieteni, și unii și alții cultivați cu aceeași sinceritate. Două nume se cuvin amintite în primul rând aici. Cel al lui Nicolae Velea, prietenul său dintr-o perioadă nu tocmai depărtată, aceea în care lucra la Galați, și cel al mai vârstnicului său „coleg“, Nichita Stănescu, locuind amândoi la câteva case distanță, ceea ce le-a prilejuit de nenumărate ori despicarea în patru a firului tainic al poeziei. Amândoi au avut o frumoasă și trainică înrăurire asupra omului și colegului lor mai tânăr. Așa cum au avut, în definitiv, și foștii lui colegi de facultate, cu care s-a reîntâlnit de câte ori a avut ocazia, și după terminarea studiilor, și cărora deseori chiar le căuta prezența, din simpla bucurie de a-și reaminti de tinerețea lor împreună. Mai mult ca sigur îi vor rămâne și de acum încolo prieteni, din același motiv.

Într-o vreme, în micul lor apartament din strada Clopotarii Vechi, el și soția lui găzduiau regulat întâlniri între aceiași vechi prieteni pe aceleași vechi și noi teme ale poeziei. Printre cei ce răspundeau regulat invitației, formulate sau nu, se numărau și atunci: Sebastian Costin, Mircea Palaghiu, Cezar Baltag, Florin Mugur, Emilian Bălănoiu, subsemnatul, Cornel Popescu, George Astaloș, Nicolae Dragoș, Coman Șova, Constantin Turturică, Ion Lupu – și nu mai știu câți alții. Fostul îndrumător al cenaclului din Galați simțea pesemne nevoia, nevinovat-orgolioasă, de a reînvia, cu o altă participare, sentimentală, o atmosferă de cenaclu pe care o purta neconținut în el. Iar adevărul este că, de atunci, cei care ne mai amintim acele zile purtăm și azi în noi nostalgia acelor întâlniri. Poate cu aceste câteva rânduri, care la urma urmei nu conturează nici portretul editorului, nici pe cel al poetului, să se creioneze, în schimb, un portret de altă natură, mai consistent în nuanțe – fie și neomologate de istorie.

Nu tot atât de bogată se dovedește o altă listă posibilă, cea a distincțiilor, a recunoașterilor adunate de-a lungul unei vieți – cu toate că există și ea. Devenit, în 1971, membru al Uniunii Scriitorilor, Nicolae Oancea va dobândi, mai târziu, câteva titluri mai curând onorifice, cu atât însă mai potrivite ca titluri de noblețe, cu cât acopereau latura spirituală a unei strădanii nesupuse nici unor obligații materiale. Membru fondator al societății literare „Costache Negri” din Galați, va primi și alte dovezi de recunoștință din partea colegilor de breaslă gălățeni, culminând, în 1997, cu premiul „Steaua Dunării”, pentru întreaga activitate literară și culturală; prin urmare și pentru cea desfășurată la Biblioteca „V.A. Urechia” și la Casa Regională a Creației Populare.

Pentru creația poetică, în mod expres, avea să-i fie menționat numele și comentată opera în dicționare, istorii literare, antologii de literatură contemporană. Câteva titluri sunt

însă, și de data asta, selective și deci concludente doar într-o mică măsură: *Dicționarul de literatură română contemporană* de Marian Popa, București, Editura Albatros, 1971; *Scriitori tineri contemporani* de Mircea Iorgulescu, București, Editura Eminescu, 1978; *Literatură română contemporană*, vol. I, București, Editura Academiei, 1980; *Poezia românească contemporană* de Al. Piru, București, Editura Eminescu, 1975; *Istoria literaturii române de la începuturi până azi* de Al. Piru, București, Editura Univers, 1981; *Dicționarul scriitorilor români*, coordonat de Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, vol. II, București, Editura Albatros, 2001. De asemenea, îi mai putem întâlni numele în *Antologia poeziei române culte* de Fl. Șindrileanu, București, Editura Teora, 1998, *Spectre lyrique. Anthologie de poésie roumaine contemporaine* de Georges Astalos, Craiova, Editions Europa, 1999, precum și în *Dicționarul general al literaturii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

Poate că mai semnificativ decât această neutră înșiruire de titluri și date ar fi totuși un alt eveniment. Într-un articol de bilanț al poeziei, publicat la începutul anului 1989 de revista „Luceafărul“, una dintre cele mai bune cărți de poezie ale anului 1988 este considerată *Păsări apocrife* de Nicolae Oancea. Și sunt înșirate, negru pe alb, argumentele: „Sub semnul bacovianismului antisentimental, poezia racordează spectacolul lumii la stările de idee și contemplație. Calma tristețe se întâlnește cu ironia bonomă până la trasarea unei drame existențiale.“ Normal, o asemenea bine motivată recomandare ar fi trebuit urmată de una dintre acele distincții pe care Uniunea Scriitorilor le acordă, cu multă mărinimie, regulat, anual. Numai că nu s-a întâmplat așa și, din păcate, nu-i singurul accident de felul ăsta. Momentul rămâne, oricum, în amintirea scrisă a poeziei din acei ani, ca un adevăr definitiv al istoriei literare.

Câteva lucruri poate că tot ar mai trebui spuse, fie și doar acum, în încheiere. Pe cât a fost de generos cu alții, în activitatea sa editorială, Nicolae Oancea s-a dovedit tot atât de sever cu sine, cu propria operă. Recunoaște de altfel, chiar el, undeva, ca într-o spovedanie față de sine însuși: „Prea mult al altora și, poate/ al meu nicicând, m-am risipit...“ Asta nu l-a împiedicat, însă, ca și mai târziu să se risipească fără încetare, cu aceeași dăruire și nepăsare. Din cauza asta nici n-avem, astăzi, decât cinci titluri de volume din poezia sa, cele din care a fost alcătuită antologia prezentă, și un al șaselea, selectiv, apărut în 1997 la Editura Porto-Franco, sub același titlu ca și volumul de debut: *Roata*.

Lucra, totuși, de mai mulți ani la o carte cu totul aparte pentru bibliografia lui, o exegeză despre Brâncuși. Nu numai despre sculptorul Brâncuși, ci și despre Brâncuși pitagoreicul, filosoful și dăltuitorul de datini. L-am fi cunoscut atunci nu numai pe artistul modern, ci și pe păstrătorul unor adânci tradiții moștenite din moși-strămoși. Tot așa cum era, la urma urmei, și Nicolae Oancea, care și-ar fi rotunjit, astfel, încă una dintre *întoarcerile* la zestrea moștenită de la mama și de la bunicul său. Ar fi fost asta cea de a șaptea carte a lui. N-a apucat, însă, să publice decât un ciclu de eseuri în revista „Porto-Franco“, în anii 1996-1997, pe tema „Armonii ale formei“. N-a apucat să țină decât o comunicare, la Institutul de Filosofie al Academiei Române, în septembrie 2001, pe una și aceeași obsesivă temă: *Brâncuși – pitagoreicul*.

Ar fi fost indiscutabil una dintre interpretările care ne-ar fi readus în memorie nu numai bine cunoscuta *teorie a numerelor* a lui Pitagora, ci și o altă teorie, a lui Brâncuși de data asta: *întoarcerea* sufletului omenesc la sufletul universal al lumii. Cifra șapte, purtătoare de prea multe subînțelesuri mistice, n-a fost deloc una norocoasă, nici pentru existența, nici pentru

poezia lui Nicolae Oancea. S-a născut la 1 martie 1937. S-a sfârșit la 27 decembrie 2007, adică după ce împlinise 70 de ani. Cea de a șaptea carte abia acum îi apare și, din nefericire, nu-i nicidecum aceea pe care și-ar fi dorit-o el. Este, oricum, a șaptea treaptă către o veșnicie pe care fiecare poet o caută, începând cu cei dintâi pași ai vieții lui.

Dumitru Matală

editie on-line www.cartesiarte.ro

Aceasta carte poate fi comandata la adresa :www.corectbooks.com